

AMK Mededelingen

Mededelingen van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.
15 maart 1996

verschijnt driemaandelijks
96.1

Inhoud AMK Mededelingen 96.1

F. Dielen	
Editoriaal	1
F. Dielen	
Het prille begin	2
J. Schavey	
Herinneringen	4
G. Lejeune	
De Kring en ik	5
E. Vandeven	
Paddestoelen- slijmzwammenkartering, een stand van zaken	6
K. Verheyen	
Perikelen rond <i>Mitrula paludosa</i> Fr. f. <i>lilacinorosea</i> Verheyen, het Lilaroze mijtertje	10
H. De Meulder	
Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (3de vervolg)	11
A. Verbeken, A. Fraiture & R. Walleyne	
Gegordelde melkzwammen in België	17
W. Kuijs	
Zo werd ik mycoloog	32
K. Van de Put	
Nieuwtjes uit de tijdschriften	33
R. Walleyne, K. Van de Put	
Nieuw in de bibliotheek	34
Overlijdens	36
Activiteiten	37

Redactie AMK Mededelingen

A. de Haan, H. De Meulder, F. Dielen, J. Schavey, K. Van de Put, R. Walleyne
hoofdredacteur: E. Vandeven, Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde
tikwerk: M. Heylen-Van Den Bosch, Koolmijnlaan 310, 3550 Heusden-Zolder
verzending: H. De Meulder, Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Richtlijnen voor auteurs van artikels in AMK Mededelingen

Alle leden van de Antwerpse Mycologische Kring hebben het recht te publiceren in AMK Mededelingen. Artikels kunnen ingestuurd worden zowel in duidelijk handschrift als getikt. Teksten op diskette (zowel van 3.5" of 5.25") gemaakt met tekstverwerkingsprogramma Word Perfect 6.0 of lager zijn ook van harte welkom. Voor andere ASCII-bestanden kan U contact opnemen met de redactie.

Teksten op diskette kunnen rechtstreeks gestuurd worden naar de hoofdredacteur, Emile Vandeven, Opperveldlaan 14 te 1800 Vilvoorde tel.: 02/267.74.18. Geschreven of getikte teksten moeten naar Mieke Heylen-Van Den Bosch, Koolmijnlaan 310 te 3550 Heusden-Zolder gezonden worden.

Figuren in inkt mogen maximaal 16,6 cm x 23,4 cm groot zijn, inclusief maatstrepen en nummering van de tekeningen. Grotere tekeningen zullen verkleind of versneden worden. De figuren worden best voorzien van een maatstreep om de afmetingen aan te duiden. Vermeld steeds naam en adres van de auteur. Artikels moeten minstens een maand voor het verschijnen van het volgend nummer bij de redactie zijn. Artikels die niet op diskette staan dienen minimum zes weken voor het verschijnen ingeleverd te worden.

Omslagfiguur: M. de Haan

ISSN 0771-9884

wettelijk depot: BD 36771

verantwoordelijke uitgever: E. Vandeven, Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde

Editoriaal

F. Dielen

Het is zover, 1996! De Antwerpse Mycologische Kring bestaat 50 jaar. Deze heuglijke gebeurtenis mag ons niet zonder speciale vieringen voorbijgaan. Vieringen die nochtans heelwat inspanningen zullen vergen.

Op 27 april zien we mekaar hopelijk in het Provinciehuis te Antwerpen, waar we door de Provinciegouverneur, de Heer C. Paulus, zullen worden ontvangen. Op 11 en 12 mei volgt samen met de 19de Nationale Lentetentoonstelling een tentoonstelling over 50 jaar A.M.K. Ook de medewerking aan de tentoonstelling "Frisgroen-Gifgroen" over giftige planten en paddestoelen in het Provinciaal Veiligheidsinstituut te Antwerpen van 9 mei tot 2 juni vraagt van ons een inspanning.

We zouden graag in de 3 volgende AMK Mededelingen korte bijdrage over Uw herinneringen aan onze vereniging willen publiceren. Overwin de drempelvrees en bezorg Uw aantekeningen aan Mieke Heylen of Emile Vandeven. Dit wil niet zeggen dat U geen klassieke artikels mag bezorgen aan de redactie, deze blijven even welkom als de andere jaren, misschien is ons jubileum zelfs een aansporing om ook eens een bijdrage te leveren over een paddestoel die U nader bekeken hebt of over de zwammen van een natuurgebied waar U regelmatig komt.

De viering van 50 jaar A.M.K. wordt op 23 november besloten met een academische zitting in de Keurvelszaal van de Dierentuin te Antwerpen, gevolgd door een banket in het Hotel Switel te Antwerpen.

We schrijven nu 15 maart. Een vrij strenge vroege winter die ons niet spaarde van ijzel en sneeuw is gelukkig oudgediende en we voelen en zien reeds de lenteprikkels. De lenteflora zal niet lang meer op zich laten wachten. Velen staan reeds te trappelen om de wijde natuur in te trekken op zoek naar nieuw mycologisch materiaal.

Zoals reeds aangekondigd in het vorig nummer heeft de 5de Vlaamse-Mycologen-dag plaats in de Universiteit te Gent, Ledeganckstraat 35, op zaterdag 23 maart. Het programma staat in AMK Mededelingen 95.4. We hopen er veel leden te mogen ontmoeten.

Op 30 januari startte de cursus microscopie die 10 lessen zal omvatten. Niet minder dan 15 geïnteresseerden schreven er zich voor in. Zij worden begeleid door een vijftal ervaren leden. We wensen de cursisten veel succes toe. We rekenen er stellig op dat ze het volhouden.

Van ons lid Jan Buytaert ontvingen we voor onze leden een tweede gravure, plaat 28, uit het Theatrum Fungorum van Frans Van Sterbeeck. De gravure ligt ter beschikking in het vergaderlokaal. Om beschadiging te voorkomen wordt ze niet met de post verzonden. We danken Jan en Christine Buytaert zeer hartelijk voor deze lieve attentie.

Om de spits af te bijten, zoals men dat soms uitdrukt, wil ik hierna starten met mijn bijdrage persoonlijke herinneringen, de aanvang van mijn mycologische interesse en de start van de Antwerpse Mycologische Kring.

Het prille begin

F. Dielen

Het was nog de tijd van de hobbelige kasseiwegen, toen we met een groepje jonge Wielewalers iedere zondag de ons omliggende natuur introkken om onze natuurkennis te verrijken onder de bezielende leiding van Gerard Andries, die we onze Pa noemden. We keken en luisterden naar tiftjaf en wielewaal, keken naar vlinders en snuitkevers, naar salamanders en hagedissen, visten plankton in zoet en brak water en verdiepten ons in de plantenwereld. We keken naar orchideeën, grassen en mossen, naar groen- en roodwieren en... naar de fascinerende kleuren- en vormenrijkdom van paddestoelen.

We schrijven 1943. Het was oorlog en we leefden onder de Duitse bezetting. Van veel autoverkeer was er in die tijd nog geen sprake. Alle afstanden dienden overbrugd met het openbaar vervoer of de fiets, ingeval ge die nog bezat en niet was afgenomen door de bezetter. Gezien het uitgaansverbod na 19 uur, dienden we vóór die tijd terug thuis te zijn. "Verre verplaatsingen" gebeurden soms nog met een stoomtram. Een situatie die nog verschillende jaren na W.O.II zou duren. Wilde men b.v. kort na de oorlogsjaren vóór 10 uur de Ravelse bossen bereiken, dan diende men wel zéér vroeg op te staan. Van uitslapen was er in die tijd geen sprake. Het was nog de tijd van de zesdaagse werkweek. De enige vrije dag was zondag. Toch trotseerden we al deze moeilijkheden die we toen heel gewoon vonden.

Gerard Andries, knap ornitholoog en botanist, maar vooral een uitstekende mycoloog leerde ons samen met de botanist en entomoloog Emiel Hostie, die we onze Nonkel noemden, de verschillende aspecten van de natuur kennen.

Verschillenden van ons groepje werden aangetrokken door de studie van de paddestoelen.

Bij het einde van een wandeling werden de verzamelde zwammen uit de mand gehaald en werden we "verplicht" op een grachtkant of toevallige drempel de paddestoelen volgens de toenmalige classificatie te rangschikken (we droegen de naamkaartjes met ons mee) en werden we overhoord of we de juiste macroscopische verschillen en hun Latijnse namen nog wel kenden. Van Nederlandse namen was toen nog weinig sprake.

Tot... op een keer, toen we tijdens een wandeling, waar Gerard Andries wegens familieomstandigheden niet aanwezig was, een klein wasachtig rood zwammetje vonden. Niemand kon het op naam brengen. Clementine Van Doren (nu Mevr. J Jaeken)

stelde voor te gaan aankloppen bij de mycoloog Louis Imler, die niet ver van haar ouderlijke woonst in Schoten woonde.

We belden aan en ik herinner me nog altijd die imponerende figuur met witte overjas, zwart haar en zwart-omrande bril, die in de deuropening verscheen. Zeer vriendelijk legde hij uit dat we *Hygrophorus miniatus*, Vuurzwammetje, hadden gevonden. Het was voor mij de eerste kennismaking met de Meester.

Zeer snel zou deze kennismaking, vooral door het impuls van G. Andries, voor enkelen van ons, jonge Wielewalers, leiden tot een grondige kennismaking met de mycologische wetenschap.

Vijf jaar lang kwamen we iedere woensdagavond ten huize Imler samen om ons te verdiepen in de kennis van de paddestoelen.

Ook de maandagavond vonden we elkaar terug in het Antwerps genootschap voor Micrografie.

's Zondags, in het begin eens per maand, later om de veertien dagen, begonnen we mee op te stappen met de paddestoelwandelingen, die geleid werden door L. Imler. Het kleine groepje paddestoelliefhebbers groeide langzaam aan tot een grotere groep. Iedereen bracht nog wel een belangstellende mee o.a. ook Norbert Tuymans, die een zeer jonge begaafde natuurliefhebber meebracht, de latere Prof. Dr. P. Van der Veken.

Zonder veel bla-bla werden wandelingen afgesproken, ook wel eens per briefkaart met een voorstel gericht tot L. Imler.

De gezaghebbende Turnhoutenaar Norbert Tuymans, vóór de oorlog een tochtgenoot van Louis Imler, had reeds lang het idee opgevat tot oprichting van een Mycologische vereniging. Louis Imler was daar radicaal tegen en wou daar niet van weten. "Nooit, nooit Norbert!" Nooit was het antwoord van de meester aan zijn discipel. We schrijven 1945. "We zijn een groep van zelfstandige mycologen die in overleg paddestoelwandelingen maken; dat werkt toch prima! Ik zie niet in waarvoor een vereniging nodig is. We gaan ons verantwoordelijkheden en plichten opleggen die dienen nageleefd en ik huiver en ben bang voor verdeeldheid door onderling geredetwist en vooral voor kliekvorming zodat goede vrienden mekaar niet meer kunnen vinden. Norbert, daarom nooit! Ik wil mijn vrienden behouden". Toch ging L. Imler in het voorjaar van 1946 door de knieën. Uiteindelijk gaf hij toe, doch enkel onder de volgende voorwaarden:

- in geen geval mag het een vogelpikmaatschap-
pij worden.
- de post van voorzitter moet voor het leven
worden ingeschreven of tot persoonlijk ontslag.
- de Antwerpse Mycologische Kring moet een
afdeling worden van de toonaangevende
Société Mycologique de France.

Op 18 april 1946 kwamen de mycologische figuren van die tijd samen in het café "Cécil" in de Van Arteveldestraat te Antwerpen nl. L. Imler, N. Tuymans, M. Herregods, G. Andries, J. Bruylants, M. De Decker, P. Van der Auwera, R. Van der Haegen, W. Van Elsen, P. Vroom en Moreau, daarbij Mevr. R. Imler en B. Schiltz en de jongeren M. De Meyer, P. Pannekoek, A. Vaes, F. Van den Broeck, P. Van der Veken en ikzelf. Ze stichtten er de Antwerpse Mycologische Kring. Voorzitter werd L. Imler, ondervoorzitter N. Tuymans, secretaris M. Herregods, schatbewaarder G. Andries, bibliothecaris J. Bruylants, raadsleden M. De Decker en P. Van der Auwera.

Deze 19 mensen zouden de pioniers worden van een mycologische kring waarbij Imler nog steeds zijn twijfels had voor een langdurig bestaan.

Vlug zou hij echter grif, en met innerlijke tevredenheid, zijn ongelijk van wantrouwen toegeven.

Gestadig groeide het ledenaantal. Voor het verloop van de eerste twintig jaar van onze vereniging verwijs ik naar Sterbeecia nr. 6 van 1967. Nieuwe figuren kwamen de volgende 30 jaren onze rangen vervoegen. Wij zijn nu met circa 250 leden. Verschillende zijn vooral onder impuls van L. Imler uitgegroeid tot uitzonderlijke mycologische krachten, die het werk van de Meester benaderen en misschien zelfs overtreffen.

Om ouderdomsredenen verlieten in de loop der jaren verschillende belangrijke mycologen de actieve mycologie. Spijtig verlieten ons sommige, soms wel veel te vroeg, voor altijd. Ook L. Imler verliet ons voorgoed in 1993.

Ook van de stichters van de in 1963 omgevormde Antwerpse Mycologische kring tot v.z.w. ontvielen ons voorgoed: Louis Imler, Gerard Andries, Marcel Herregods, Julia Bruylants, Adhemar Bonami, Marcel De Decker, Paul Van der Auwera, Roger Van der Haeghen, Armand Vervliet, Roza Imler-Schillemans, Bertha Schiltz, Paul Vroom, Walter Van den Bergh, Marthe Semaille, Jean De Marbaix, Marcel Vermeulen, Raymond Van Breuseghem, Willy Van Elsen en Ernst Maes. Van de stichters van de v.z.w. leven nog: Annie Morel, Marcel Morren, Julien Moens, Frans Dielen, Arthur Vaes, Frans Van den Eynde, Paul Pannekoek, Fernand Van den Broeck, Paul Van der Veken, Alfons Grijp, Omer Van den Abbeele, Jozef Helsen en Marcel Imler.

Van de oorspronkelijke vereniging in 1946 resten nog 5 stichtende leden: Arthur Vaes, Fernand Van den Broeck, Paul Pannekoek, Paul Van der Veken en ikzelf.

Zeggen dat er in de laatste dertig jaar niets bijzonder zou gebeurd zijn in onze vereniging zou een leugen zijn.

Ik pik hier enkele belangrijke data uit:

- 1968: start van een mededelingsblad.
- 1971: viering van het 25-jarig bestaan.
- 1983: verschijnen van het eerste nummer van AMK Mededelingen.
- 1986: inrichting van de Nationale tentoonstelling gepaard met de viering van 40 jaar AMK.
- 1986: start van de cursus mycologie in het Instituut voor Tropische Geneeskunde te Antwerpen (gevolgd door 80 deelnemers).
- 1990: start van de inrichting van demonstratie-weekends voor mycologie in de Domeinen van de provincie Antwerpen.
- 1991: toekenning aan onze vereniging van de Em. Van Rompaeyprijs voor floristiek in de Nationale Plantentuin te Meise.
- 1991: medewerking op vraag van de PTT tot de uitgave van 4 postzegels met paddestoelen.
- 1993: Frans Van Sterbeec-viering en de inrichting van de 2de Vlaamse-mycologen-dag in het Rivierenhof te Deurne-Antwerpen.

Verder is er onze jaarlijkse tentoonstelling in het Peerdsbos te Brasschaat.

Ons mededelingsblad, gestart door wijlen Armand Vervliet in 1968, maar om financiële redenen na het tweede nummer gestopt, en hernomen door Jean Van Yper in 1983 (ook hier had L. Imler bedenkingen voor een lang bestaan!), houdt het vol en blijft om de drie maanden op een behoorlijk wetenschappelijk niveau verschijnen dank zij de vele knappe auteurs.

Ook Sterbeecia blijft verschijnen, weliswaar op onregelmatige tijdstippen. De enorme kostprijs speelt hier een doorslaggevende rol. De toekomst zal moeten uitwijzen of dit nog wel verder kan. Misschien moeten hier andere mogelijkheden worden overwogen.

Voor de laatste jaren ijvert onze vereniging voor een nauwere samenwerking met andere mycologische groepen in binnen- en buitenland. In Vlaanderen zal dit uiteindelijk leiden tot een overkoepelende organisatie.

Ook naar buiten uit, o.a. met de openbare besturen, worden de contacten inniger. Met het bestuur der Provinciale Domeinen van de provincie Antwerpen is dit reeds een feit. De demonstratieweekends, die we ieder jaar in een van de provinciale domeinen inrichten, zijn hiervan een duidelijk bewijs. Ook de

jaarlijkse tentoonstelling in het Peerdsbos te Brassaat zullen we blijven organiseren.

Voor dit alles rekenen wij op de medewerking van de huidige generatie mycologen.

Laat ons hopen dat in het lustrum dat we nu instappen nieuwe jeugdige enthousiaste medewerkers zich zullen melden om de mycologische wetenschap verder uit te dragen in een geest zoals L. Imler het ons leerde. Want zij die dachten dat met het wegvallen van deze dynamische figuur de Antwerpse Mycologische Kring zou wegwijnen hebben zich wel vergist. L. Imler heeft tijdig zijn opvolgers de weg getoond, die moest worden bewandeld. Hij heeft de weg naar de moderne mycologie getoond. Enkel een volledig document, zoals hij het ons heeft voorgedaan in zijn *Icones Mycologicae* met bijhorende *exsiccata*, heeft mycologische waarde en kan de mycologische wetenschap iets bijbrengen.

Enkele weken vóór zijn overlijden sprak hij mij zijn twijfels uit over de waarde van zijn mycologisch oeuvre. "Voor wat heeft nu dit alles gediend? Heeft mijn mycologische inzet de mycologie wel iets bijgebracht? Misschien alles voor niets!. Ik ben

ervan overtuigd dat 50% van mijn determinaties fout zijn." Ik heb hem toen gezegd: "Mijnheer Imler, uw naam zal eeuwig verbonden blijven aan de mycologische wetenschap. Niemand zal dit kunnen ontkennen. Je was één van de grootste van uw generatie. Wees ervan overtuigd dat uw determinaties, gezien de mycologische kennis van die tijd, wel juist waren." Toch schudde hij het hoofd. De twijfel bleef hem tot het laatste bij.

Even keek hij mij recht in de ogen en zei: "Die Antwerpse Mycologische Kring, dat is mijn grootste hoop. Tracht de mensen bij elkaar te houden, maar vooral: verspeel niet te veel tijd aan nutteloze dingen, die de mycologische wetenschap geen stap verder brengen."

Om te eindigen zou ik mijn oprechte dank willen betuigen aan allen die in de voorbije 50 jaar hetzij kortstondig, hetzij jarenlang een bestuursfunctie hebben vervuld of heden nog vervullen en ook aan hen die zich al die jaren voor onze vereniging hebben ingespannen. Zonder hun belangeloze inzet hadden we de 50 jaar niet gehaald.

Herinneringen

J. Schavey

Een vijftigjarige verjaardag is eigenlijk de gedroomde gelegenheid om herinneringen en anekdotes uit die vroegere jaren op te halen. Vele hiervan ben ik spijtig genoeg vergeten. toch zijn er een paar die mij nog goed in het geheugen zitten.

Het eerste is een avontuur dat wijlen de Heer de Marbaix mij ooit verteld heeft. Het moet gebeurd zijn lang voor ik lid van de Kring werd.

Jean de Marbaix was geboren te Meerhout en was van huize uit Franstalig. Op een dag was hij op stap ergens in een bos in het oosten van de provincie, op zoek naar *Russula*'s. Opeens, een stem achter hem in het Frans:

"Mijnheer, ik ben Baron "Zo en zo de Dingesdorp". en u bent op verboden terrein. Dit domein hoort mij toe!"

De Marbaix die druk bezig was schrok zich een aap maar viel toch snel terug op zijn poten: "Oh!" zei hij "Aangename kennismaking, Mijnheer de Baron, mijn naam is de Marbaix de Meerhout!"

"Bent U echt een de Merode¹?" antwoordde de baron die hem verkeerd verstaan had.

"Inderdaad" zei de Marbaix op de fout inpikkend.

De stemming veranderde onmiddellijk van zwart naar wit.

Het werd ineens van "Kom, beste vriend, het doet mij een genoegen om U mijn domein te tonen!"

De wandeling moet tot laat in de namiddag geduurd hebben. Ze is geëindigd met een lekkere fles wijn. "Ik denk dat het de beste fles van zijn kelder was" concludeerde later de Marbaix.

De oudere leden zullen zich nog goed K.V. herinneren. Onze K. V. heeft heel zijn carrière doorgebracht aan de dokken. Het is daar dat hij zijn schilderachtig authentiek "Antwaarps" geleerd heeft. De heer Imler was toen der tijd zeer goed bevriend met Baron v. P. en er werd tussen beiden afgesproken om een mycologische uitstap te organiseren op zijn domein in Schoten. Wij gingen er heen met een man of tien en inderdaad het was een prachtig

¹ Het geslacht van de prinsen de Merode behoort tot de hoogste Belgische adel.

terrein. Rond de middag ontdekten wij een liggende boomstam en wij vonden het de beste plaats om te picknicken. Wij hadden bijna gedaan met eten toen een wild gebaren makende boswachter naar ons toe kwam:

"Wat doen jullie hier! Jullie mogen hier G.V.D. niet komen! Weg jullie!"

Toen stond K.V. op, bekeek heel kalm onze boswachter en zei:

"Manneke, wij mogen hier wel komen van uw bazeken, ga nu maar rap naar uw moeke!"

De boswachter zijn mond viel open. Zijn aangezicht liep ineens hoog rood op om onmiddellijk daarna lijkbleek te worden. Hij bleef een paar seconden pal staan en liep toen als een gek naar het boswachtershuisje een paar honderd meter verder.

Een goede minuut later kwam hij terug, maar deze keer met zijn geweer:

"En buiten heb ik gezegd! Vooruit! "

Ondanks de sussende woorden van mijnheer Imler, was er niets aan te doen, we vlogen buiten.

Later is het gebleken dat wij zonder te weten het terrein van de buurman betreden hadden. De boswachter had eigenlijk een ander "bazeken".

Tenslotte zijn wij heel sip naar huis gegaan zonder vindlijst en zonder afscheidspint.

Vanuit Schoten komt er mij nog een andere herinnering op, één zonder woorden.

Wij waren op uitstap ergens achter Schotenhof, Maurice D. B. was die dag onze leider. Toen wij langs een weide passeerden ontdekten een paar man een pracht van een koeievlaai. Enkelen, onder andere mijn collega Armand Vervliet en ik, kropen over de draad om er te kijken naar Ascomyceten.

Wij waren alle op onze knieën druk aan het zoeken met de loop in de hand. Maurice van zijn kant stond naar ons te kijken. Op dat ogenblik kwam er een oud boerken voorbij. Hij zag ons, schrok, keek naar de Maurice en draaide met zijn wijsvinger aan zijn slaap. Heel gelaten hief Maurice zijn armen op. Het boerken keek op, schudde triest medelijdend het hoofd en ging door, mijmerend over de onrechtvaardigheid van het lot.

De laatste herinnering is recenter. Wij waren met enkelen in het Zoerselbos. Op zeker moment werd een takje gevonden met enkele tientallen Hymenoscaphussen. U weet, die prachtige ascomycetjes die op mini paddestoeltjes lijken. Bij het determineren op het terrein twijfelden wij over de exacte benaming van de soort. Gevolg een discussie. Een koppel wandelaars passeerde en keek geïnteriseerd naar dat groepje discussiërende mannen. Het onderwerp van de discussie maakte hen ook nieuwsgierig.

"Wat is dat, heren?"

"Dat zijn kleine paddestoelen en die worden niet groter."

"Oh, zeg en die hebben ook een hoed en een steel!

En zijn die eetbaar?"

Eén van ons behield zijn koelbloedigheid en antwoordde met een pokersgezicht:

"Dat zou goed kunnen, maar je moet er wel veel kunnen vinden!"

Hadden wij in de loop van de jaren die talrijke anekdoten bijgehouden, we zouden een pracht van een boek over het lief en leed van onze hobby kunnen samenstellen.

De Kring en ik

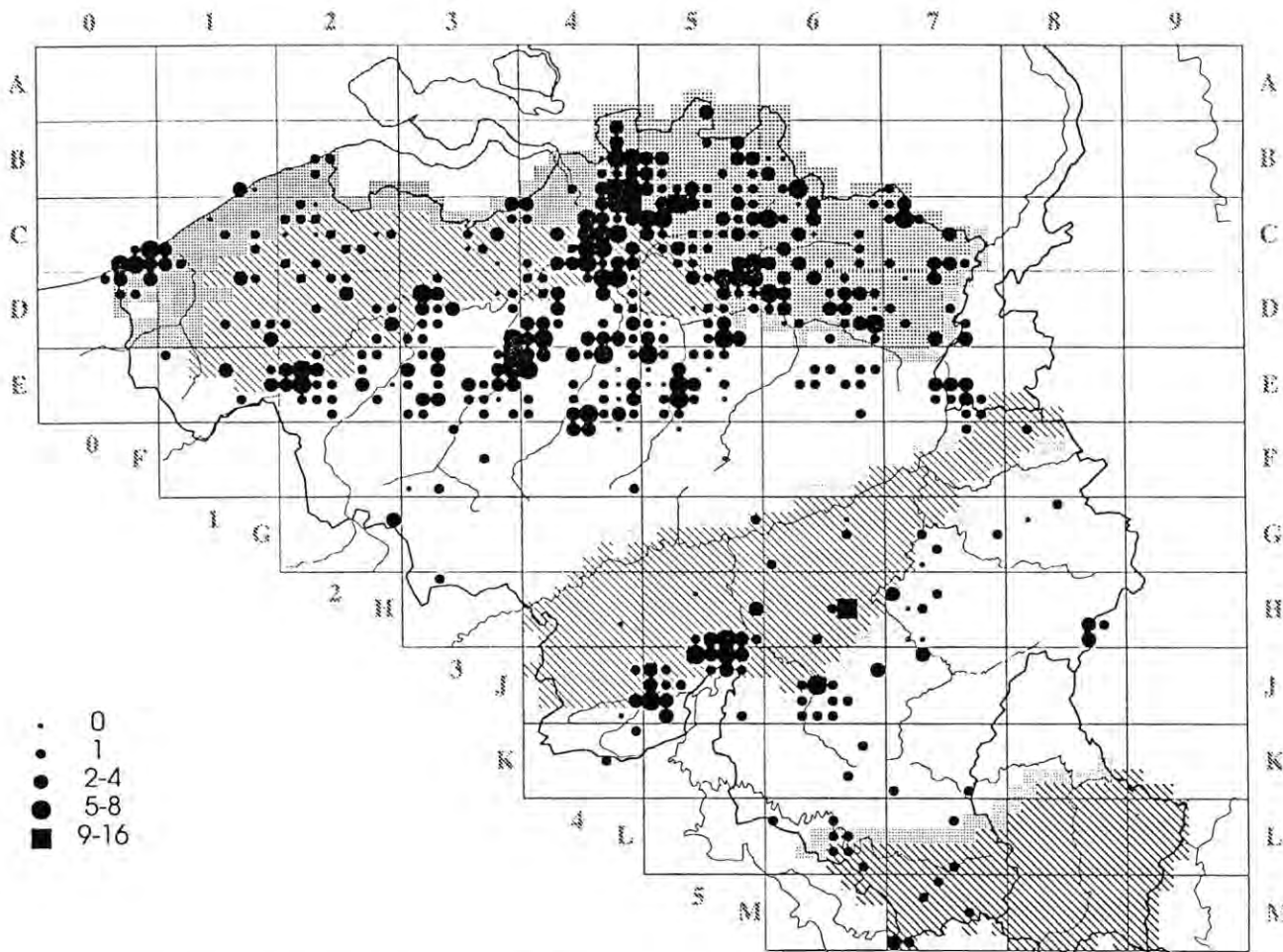
G. Lejeune

Zoals velen heb ik mij bij de A.M.K. aangesloten om wat meer te weten te komen over eetbare paddestoelen. We lopen nu al enkele jaren mee en mijn interesse is ondertussen heel wat breder geworden. Ik vond bij de Kring een zinvolle hobby die, vooral bij het einde van mijn beroepsloopbaan, mij nog veel te bieden heeft.

Wat mij vooral opviel was de vriendelijke manier van opvang der nieuwe leden en het geduld waarmee, steeds opnieuw, de eenvoudigste vragen werden beantwoord. Ik hoop nog lang in de Kring te kunnen samenwerken, nog veel te leren en me af en toe eens nuttig te maken bij onze activiteiten.

Paddestoelen en slijmzwammenkartering, een stand van zaken (toestand op 7 februari 1996)

E. Vandeven
Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde

Kaart 1: aantal bezochte kwartierhokken per uurhok (0: geen kwartierhok gespecificeerd)

De stand van zaken

In 1995 is het gegevensbestand Funbel, dat gebruikt wordt voor de verwerking van paddestoelen- en slijmzwammen-waarnemingen, sterk uitgebreid. Het aantal waarnemingen steeg met 54650 (zie tabel 1), wat gerust een grote sprong voorwaarts kan genoemd worden. De aangroei is vooral te danken aan het opnemen van waarnemingen uit vorige jaren. Deze gegevens komen van een aantal nieuwe medewerkers vooral uit West- en Oost-Vlaanderen, van Hubert De Meulder, Jos Volders en Remi Van Gompel die verder hun oude waarnemingen doorspeelden en van Ivo Antonissen die zijn

vondsten van houtbewoners uit het Zoerselbos bezorgde. Daarnaast werden gegevens uit publicaties opgenomen en werd begonnen met het opnemen van het herbarium van Louis Imler dat zich in de Nationale Plantentuin te Meise bevindt. Deze laatste twee manieren om gegevens te verwerven zijn zeer arbeidsintensief en erg tijdrovend.

Het aantal medewerkers aan de kartering blijft stijgen. Naast waarnemingen tijdens groepsexcursies zijn waarnemingen van 53 personen opgenomen en hebben 56 mensen gegevens van nadeterminaties doorgegeven.

Funbas, het hulpbestand met namen dat gebruikt wordt bij het verwerken van de gegevens telt nu 4316 taxa.

datum	aantal waarnemingen	aantal taxa
mei 1992	16030	1558
29 maart 1993	34014	2118
24 mei 1994	48383	2519
4 februari 1995	88363	3023
7 februari 1996	143013	3498

Tabel 1: aantal waarnemingen en aantal taxa bij tussentijdse balansen.

aantal taxa/uurhok	aantal uurhokken	% van bezocht aantal uurhokken
1	60	13,1
2-10	94	20,4
11-50	96	20,9
51-100	74	16,1
101-200	67	14,6
201-500	54	11,8
> 500	14	3,1

Tabel 2: Aantal uurhokken in functie van het aantal taxa per uurhok.

groep	aantal waarnemingen	aantal taxa
Ascomycetes	24530	827
Agaricales s.l.	67926	1573
Aphyllophorales	29958	471
Heterobasidiomycetidae	7416	238
Gasteromycetes incl. hypogeeë Basidiomycetes	4540	58
Deuteromycetes	1630	143
Myxomycetes	6853	175
Zygomycetes	160	13

Tabel 3: het aantal waarnemingen en het aantal taxa per groep.

Voor de aanduiding van de ruimtelijke verspreiding wordt gebruik gemaakt van IFBL-coördinaten. Er zijn nu van 903 kwartierhokken, gespreid over 459 uurhokken, gegevens verwerkt. De spreiding wordt weergegeven in kaart 1. Kaart 2 geeft het aantal soorten per uurhok aan.

Er zijn veertien uurhokken met meer dan 500 taxa. Deze zijn: C4.35 (827 taxa), C4.46 (830 taxa), C4.55 (713 taxa), C5.13 (1602 taxa), C5.21 (630 taxa), C5.22 (746 taxa), D3.58 (811 taxa), D4.16 (526 taxa), D5.26 (849 taxa), D5.51 (510 taxa), D5.56 (509 taxa), E3.18 (863 taxa), H6.36 (863 taxa) en J5.41 (669 taxa).

Tabel 3 geeft het aantal waarnemingen en taxa per grote systematische groep aan. Tabel 4 geeft het aantal waarnemingen en taxa per jaar weer.

Er werden 34035 waarnemingen gedaan tijdens groepsexcursies.

Tips bij het invullen van de formulieren

In het verleden werd een handleiding verspreid met een werkwijze om de formulieren voor waarnemingen in te vullen. Hieronder volgen enkele tips en aanvullingen hierop.

Het gebruik van formulieren

Gebruik voor het doorgeven van waarnemingen steeds de bestaande formulieren. Lijsten op gewone papieren zijn dikwijls onoverzichtelijk. Ze vragen heel wat concentratie bij het invoeren in de computer, ofwel moeten de gegevens op het secretariaat overgeschreven worden op formulieren. Op de lijsten hoeven de soorten niet in een bepaalde volgorde te staan (alfabetische orde, of groeperen per systematische groep moet niet), de vondsten mogen in willekeurige volgorde genoteerd worden. Een duidelijk handschrift volstaat. De lijsten moeten niet getikt zijn.

Namen

Schrijf de namen van de paddestoelen voluit. Indien er toch afkortingen gebruikt worden zorg ervoor dat ze éénduidig zijn. Bij soorten die voorkomen in de basislijst hoeven geen auteursnamen vermeld te worden.

Soortnummers

Aandacht bij het invullen van de soortnummers! Vooral bij de soorten met vormen en variëteiten worden nogal eens verkeerd nummers vermeld! Indien een vorm of variëteit van een soort nog geen nummer heeft dan niet het nummer van de soort s.l. invullen maar gewoon openlaten. Wanneer een soort nog geen nummer heeft het hokje voor het nummer openlaten, geen streepje of vraagteken zetten.

Jaar	aantal waarnemingen	aantal taxa
voor 1976	349	123
1976	515	244
1977	597	285
1978	635	308
1979	617	283
1980	691	293
1981	1618	394
1982	2626	563
1983	5800	708
1984	8144	790
1985	9437	937
1986	8792	968
1987	7576	1020
1988	9238	1147
1989	7471	1116
1990	8701	1233
1991	12969	1538
1992	14548	1709
1993	15706	1875
1994	14772	1884
1995	12211	1649
TOTAAL	143013	3498

Tabel 4: het aantal waarnemingen en het aantal taxa per jaar.

Determinaties

Bij cf. determinaties in de kolom "talrijkheid" "C" vermelden.

Gelieve voor soorten die alleen microscopisch kunnen gedetermineerd worden ook steeds in de kolom "determinator" het overeenstemmende nummer van de determinator te vermelden.

Gelieve voor het doorgeven van nadeterminaties ook gebruik te maken van de bestaande formulieren, ook al gaat het maar om 1 soort. Papiertjes van 1 dm² zijn moeilijk te klasseren. Gelieve hierbij ook zoveel mogelijk het IFBL-hok van de vondst te

vermelden. Dit kan tijdens de excursie gevraagd worden. Er kan ook tijdens de excursie meegedeeld worden aan degene die de lijst maakt wat is meegenomen. Bij correcties later, op het formulier vermelden wat moet geschrapt worden.

Herbariummateriaal

Er worden geregeld nadeterminaties doorgegeven waarbij herbariummateriaal is bewaard, zonder dit te vermelden op de formulieren. Gelieve dit te doen!

Op de formulieren bij herbariumnummer niet het nummer van het exsiccaat invullen maar het nummer van de persoon in wiens herbarium het exsiccaat berust. Deze nummers zijn dezelfde als deze van de waarnemers.

Biotoop

Het nummer voor gemengd loofbos (zonder enige naaldboom) dient gezocht te worden bij de nummers kleiner dan 30.

De nummers tussen 30 en 39 zijn voor naaldbossen of gemengde bossen met zowel naald- als loofbomen.

Substraat

Gelieve bij hout of bladeren, als het nummer niet wordt ingevuld, te vermelden of het dood of levend materiaal is. Kegels zijn vruchten van naaldbomen, dus bij substraat "480" en bij organisme "1100" (of het nummer van de boomsoort) invullen.

Organisme

Nummer voor loofhout: 1200

Nummers voor dieren:

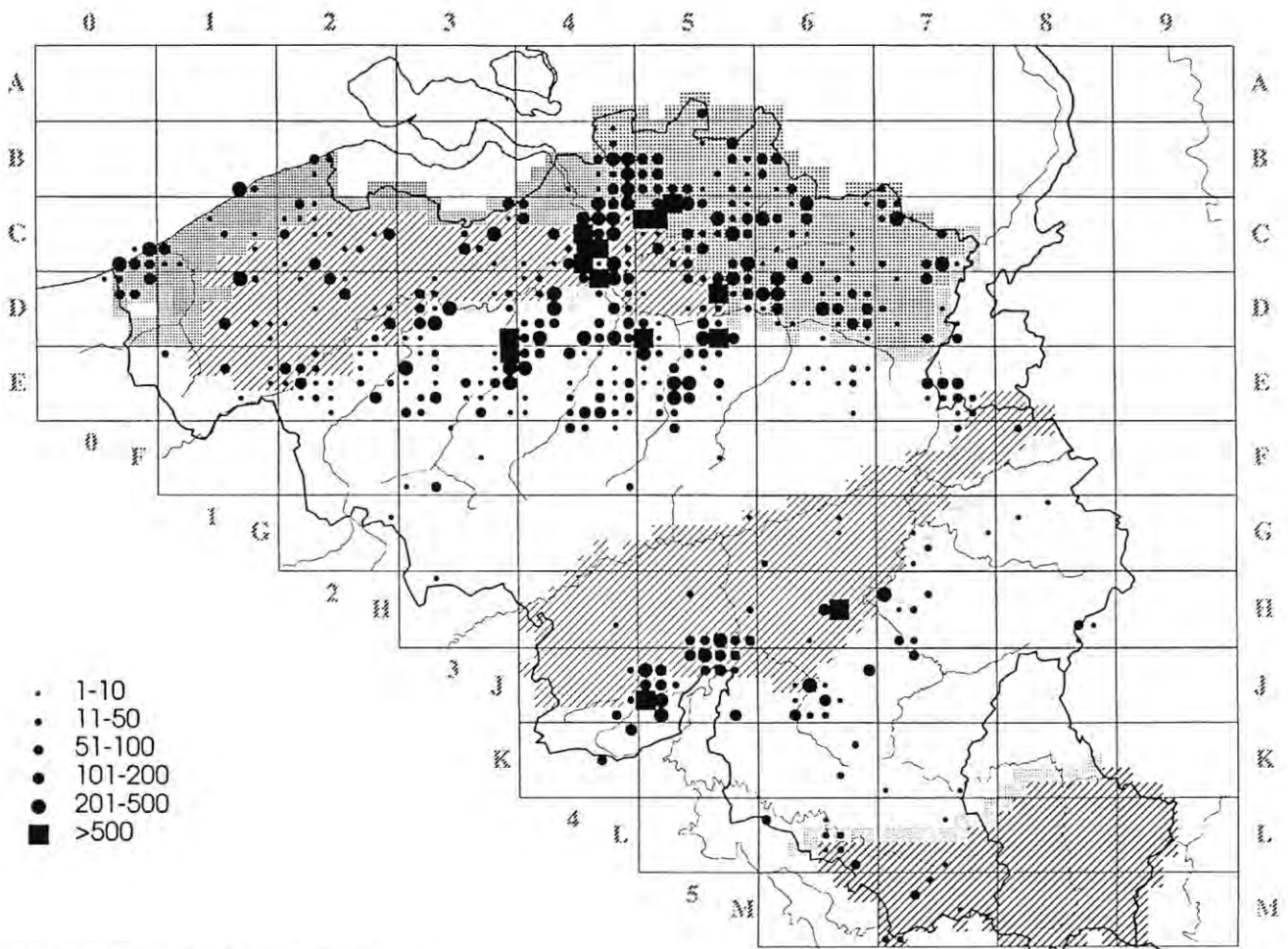
- ezel 8010 Asinus
- hond 8008 Canis
- kat 8007 Felix
- konijn 8003 Oryctolagus cuniculus
- merel 8201 Turdus merula
- paard 8001 Equus
- rat 8009 Rattus
- ree 8004 Capreolus capreolus
- rund 8002 Bos
- schaap 8006 Ovis
- vogel 8200 Avis
- vos 8005 Vulpes vulpes

Uredinales, roestzwammen

Indien het ontwikkelingsstadium van roestzwammen vermeld wordt, schrijf het dan in de kolom "Commentaar" in Romeinse cijfers.

Vooruitzichten

Om beter te kunnen inspelen op een aantal verzuhtingen die leven bij mensen die bezig zijn met paddestoeleninventarisaties wordt de structuur van Funbel aangepast. Er komen vier velden bij.

Kaart 2: aantal taxa per uurhok

Voor de plaatsomschrijving worden twee nieuwe velden opgenomen: het veld "Plaats" om de deelgemeente te vermelden en het veld "Terrein" om de naam van het onderzochte gebied in op te nemen. In het veld "Origine" kan vermeld worden of de gegevens afkomstig zijn van een excursieverslag, herbarium, tentoonstelling, literatuur en andere. Om praktische redenen werd ook een veld "Invoerdatum" toegevoegd, hierin wordt de datum vermeld wanneer de gegevens in de computer werden gestopt. Dit laat toe selectiever te zijn bij het opvragen van gegevens.

In het Limburgse Instituut "Lisec" te Bokrijk worden waarnemingen van Limburg in de computer gestopt. Hiervoor wordt ook gebruik gemaakt van Funbas. Als al deze gegevens in de computer ingevoerd zijn zullen zij ook ter beschikking gesteld worden van Funbel. De waarnemingen zijn vooral van Luc Lenaerts, Hugo Vanderlinden, Jean Van Grinsven, Jos Tuerlinckx en Pater Landewald. Zij zullen gebruikt worden om een paddestoelenatlas van Limburg uit te geven. Personen die nog over gegevens van Limburg beschikken worden verzocht

deze aan Luc Lenaerts, Fonteinstraat 8, 3560 Lummen, te bezorgen zodanig dat de geplande atlas zo volledig mogelijk wordt.

Toeleveren en opvragen van gegevens

Gegevens kunnen doorgespeeld worden aan Emile Vandeven, Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde (telefoon: 02/267.74.18). Op hetzelfde adres kan ook informatie bekomen worden, kunnen de invulformulieren verkregen worden waarop de waarnemingen dienen doorgegeven te worden en een werkwijze voor het invullen van deze formulieren. Er kunnen ook schriftelijk gegevens opgevraagd worden, met de vermelding van het gebruik dat er zal van gemaakt worden.

Dankwoord

Graag wens ik al diegenen te danken die bijdragen tot de opbouw van dit gegevensbestand.

Een bijzonder woord van dank gaat naar Jos Volders die verschillende tienduizenden gegevens in de computer invoerde. Zonder zijn inzet was de verwerking van de grote aangroei van funbel in

1995 niet mogelijk.

Ik dank ook Alain Empain, van de Nationale Plantentuin, voor het maken van de kaartjes met de computer bij dit artikel.

Perikelen rond *Mitrua paludosa* Fr. f. *lilacinorosea* Verheyen, het Lilaroze mijtertje

K. Verheyen

Oosthovensesteenweg 101, 2300 Turnhout

Toen we op 23 mei 1981 het Lilaroze mijtertje voor het eerst zagen, stonden ze met honderden tussen de duizenden gewone Mijtertjes in een ondiepe plas water. De gracht, waarvan die plas een onderdeel vormde, werd het volgende jaar gedempt, waardoor een grote massa zwammetjes werd vernield. Het jaar daarna waren er op die eerste vindplaats geen Lilaroze mijtertjes meer te vinden.

Na een grondig onderzoek van de omgeving, vond ik enkele kleine groepjes terug in het begroeide water van ondiepe grachtjes, een goede honderd meter van de eerste vindplaats.

Sindsdien was het elk jaar een ware vreugde om daar, gewoonlijk in de eerste week van de maand mei, enkele groepjes terug te vinden. In 1995 echter kenden we een zeer droog voorjaar en zochten we tevergeefs. Er waren wel enkele plaatsen waar het gewone Mijtertje stond, maar het Lilaroze mijtertje was verdwenen. Voorlopig? Of definitief?

Jan Rammeloo, directeur van de Nationale Plantentuin te Meise, is enkele malen mee gaan kijken naar het Lilaroze mijtertje. Hij heeft telkens een paar exemplaren meegenomen en er een kleurenplaat van laten maken door een jonge kunstenaar.

Mogelijk heeft hij er ook experimenten mee gedaan. Maar daarover weet ik verder niets.

Nu iets meer over de kleur van het Lilaroze mijtertje. Het is Jos Henderickx die de naam heeft voorgesteld en als men verse exemplaren bekijkt is men dadelijk akkoord met de kleuraanduiding.

Toen ik echter met mijn artikeltje over het nieuwe mijtertje bij Mijnheer Imler was, had ik geen verse exemplaren mee, het was daarvoor ten andere te laat in het jaar, maar wel een dia van Rob Theunis. Aan de hand van deze dia heeft mijnheer Imler de kleur onderzocht en aangeduid als Code Séguy nr. 4. Toen had ik reeds opgemerkt dat de dia overbelicht was en niet juist de kleur weergaf. Maar Mijnheer Imler wilde alleen maar optekenen wat hij zag.

Vermoedelijk kan Jan Rammeloo ons helpen om de juiste kleuraanduiding volgens een officiële code te bepalen. De vraag wordt hem bij deze gesteld en ... bij voorbaat dank!

Referentie

VERHEYEN K. (1986) — Een lilaroze vorm van het Mijtertje. *Sterbeekia* **14**: 8-9

Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (3de vervolg)

H. De Meulder

Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Summary

A survey is given on the fungi and myxomycetes and their succession on eight different kinds of wood species. The investigation started in 1990 in the nature reserve of Fort 7, Wilrijk (province of Antwerp). The results are summarised and briefly commented (see also AMK Mededelingen 93.2: 33-44, 94.4: 135-136, 95.1: 26.30).

Samenvatting

De resultaten van het onderzoek naar de successie van paddestoelen en slijmzwammen op acht verschillende houtsoorten, dat begon in 1990 in het natuurreservaat van Fort 7, te Wilrijk (Antwerpen) worden beknopt weergegeven (zie ook AMK Mededelingen 93.2: 33-44, 94.4: 135-136, 95.1: 26.30).

Resultaten

In 1995 werden de stammetjes 10 maal geïnvventariseerd: 29/1 - 15/3 - 13/4 - 24/5 - 22/6 - 19/7 - 4/9 - 20/9 - 12/10 - 14/11.

Er werden in totaal 82 soorten paddestoelen en slijmzwammen genoteerd waarvan 20 voordien nog niet werden aangetroffen (tabel 1). In 1994 waren het er 73 met 21 nieuwe tegenover 1990/1993. Het algemeen totaal dat voor 1990/1995 kon worden opgetekend bedraagt 148 verschillende soorten die bij de afbraak van het dode hout betrokken waren. (tabel 2). Van de myxomyceten konden tot hiertoe 22 soorten genoteerd worden.

Bespreking

Het composteringsproces van dood hout dat veel tijd vergt en vooral op de harde houtsoorten een traag verloop kent, vertoonde dit jaar, wat de biomassa betreft, geen opvallende verschillen. Niettemin werd er toch een redelijk groot aantal paddestoelen waargenomen. Vooral soorten van de finaalphase waaronder tal van plaatjeszwammen waren goed vertegenwoordigd. Toch dient hierbij vermeld dat de fructificatie ervan slechts in de late zomer en de eerste helft van de herfst te zien was. De extreme droogte tijdens de zomermaanden juli en augustus maar ook van oktober samen met de vroege vorst, waren niet bevorderlijk voor een rijke vruchtvorming.

Het onderzoek dat uitgevoerd werd tijdens 10 inventarisaties werd vooral in de herfst, noodzakelijkerwijze aangevuld met tussentijdse nazichten die zich hoofdzakelijk beperkten tot een summier onderzoek. Men dient er immers rekening mee te houden dat tussen twee inventarisaties er al vlug

enkele paddestoelen gemist kunnen worden door de korte levensduur ervan (soms korter dan 14 dagen). Naast de natuurlijke soortspecifieke hardheid van het hout spelen vocht en temperatuur hierbij een belangrijke rol. De successie bij een dergelijk onderzoek dient dan ook op de voet gevolgd te worden.

De duur van het aftakelingsproces en de verteringsnelheid bij de onderlinge houtsoorten zijn moeilijk te voorspellen. Dit hangt niet alleen af van de compositie van de houtsoort maar ook van de dikte van het hout. Zo zijn een deel van de berkestammetjes reeds geheel vermolmd en verrot, wat leidt tot een hogere watercapaciteit en bijgevolg meer vatbaarheid voor de fungi-activiteiten; dit is dan weer gunstig voor een nog snellere vertering. De dikkere stammetjes vertonen veel minder verval; vooral als de schors nog intact is worden ze moeilijk door ectoënzymen aangetast en kennen daardoor een trage vertering.

Duidelijk kon ook dit jaar worden vastgesteld dat, alhoewel de meeste houtsoorten fungi vertonen van de finaalphase, er toch nog vertegenwoordigers van de optimaal- en zelfs van de initiaalphase aanwezig waren, zelfs op dezelfde houtsoorten, zodat sommige stammetjes alle drie de fasen droegen.

Karakteristieke soorten van de finaalphase die konden genoteerd worden waren o.a. *Dacrymyces stillatus*, *Merulius tremellosus*, *Polyporus varius*, *Pluteus cervinus*, *Hypholoma fasciculare*, *Coprinus micaeus*, *C. disseminatus*, verschillende *Mycena's*, *Psathyrella candolleana* en *P. gracilis*.

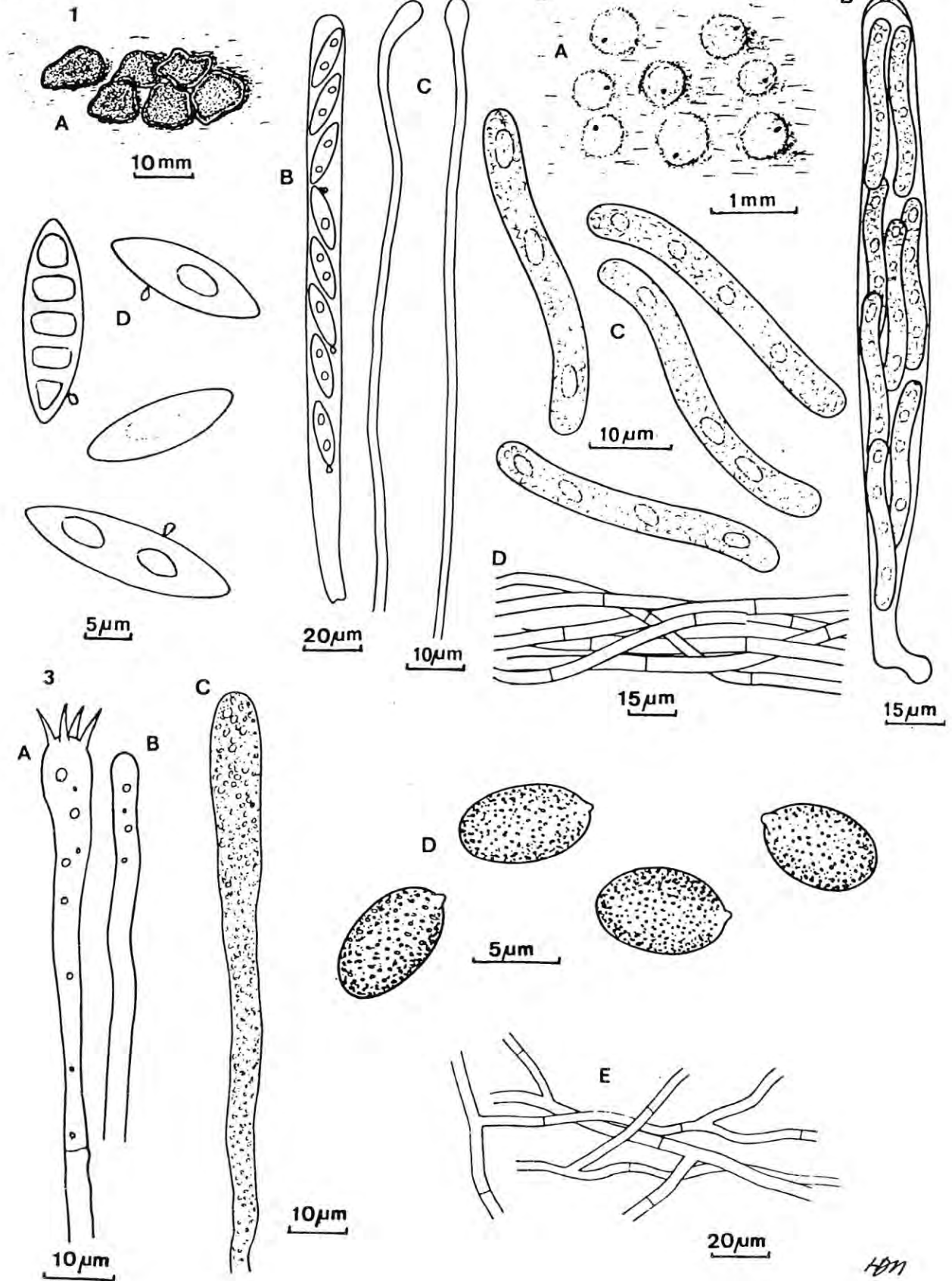
Spectaculair op Wilg en Esdoorn was het voorkomen in september van *Psathyrella candolleana*, waarbij alle stammetjes dicht begroeid waren met dichte bundels van deze franjehoed.

Op te merken valt ook dat *Flammulina velutipes* de twee laatste jaren niet kon genoteerd worden terwijl deze soort reeds in de herfst van 1990 rijkelijk aanwezig was op de stammetjes van Populier.

Bij een dergelijk omzettingsproces van het dode hout zijn het niet alleen de grote paddestoelen die een rol spelen. Ook talrijke kleine soorten die vaak alleen maar zichtbaar zijn met de loep, spelen eveneens een belangrijke rol bij de afbraak van het dode hout.

Terwijl berkehout nog steeds de meeste soorten vertoont (80) blijft vlier nog immer het minst toegankelijk voor houtaantasters (19). Andere harde

Pl. I

10/11

houtsoorten zoals Eik en Meidoorn vertoonden daarentegen betere resultaten. Op deze laatste soort werden dit jaar de meeste Agaricales waargenomen, vooral wat betreft *Mycena*'s en inktzwammen, maar ook van andere groepen fungi kwamen er soorten op voor.

De algemeenste soorten die dit jaar konden gecolecteerd worden waren *Orbilia cyathea* (op alle houtsoorten), *Polydesmia pruinosa* (op oude Sphaeriales), *Lasiosphaeria ovina*, *Mollisia cinerea* en *Xylaria hypoxylon*.

Opvallend was ook dat *Lyomyces sambuci*, die eerst alleen op Vlier voorkwam, dit jaar nagenoeg op elke houtsoort te zien was.

Besluit

Het aantal soorten dat aan de omzetting van het dode hout heeft meegewerkt is uiteraard groter dan wat tijdens dit onderzoek tot nog toe kon worden vastgesteld. Het niet altijd op het juiste tijdstip aanwezig zijn, de toch steeds beperkte mycologische kennis en vaak het gebrek aan geschikte literatuur ligt mee aan de basis van de onvolledigheid van dit onderzoek dat volgend jaar echter met grote verwachtingen wordt verdergezet.

Enkele soortbeschrijvingen

ASCOCORYNE CYLICHNIUM (Tul.) Korf

(Plaat I, figuur 1)

Apotheciën: 7-12 mm in diameter, zittend of kort gesteeld, vlak of onregelmatig gewelfd, solitair of met enkele dicht bijeengroeiend; hymenium glad, roodpaars; excipulum dezelfde kleur.

Asci: 199-220 × 9,5-12 µm, 8-sporig, 1-2-rijig, cilindrisch, amyloïd.

Sporen: (13)18-26(28) × 5,7-8, elliptisch, glad, hyalien, in rijpe toestand met meerdere septen, soms met secundaire sporen.

Parafysen: 1,5 µm in diameter, draadvormig, top knotsvormig verdikt tot ca 4 µm.

Habitat: op rot kopshout van Berk (*Betula*) - 20.11.95.

LASIOSPHAERIA OVINA (Fr.) Ces. & de Not.

(Plaat I, figuur 2)

Peritheciën: 0,3-0,6 mm in diameter, globuleus tot ovaal, zittend, bedekt met grijswit hyfenvilt, aan de top met zwarte papil.

Asci: 152-190 × 12-19 µm, apicaal met lichtbrekende lichamen, dunwandig, amyloïd.

Sporen: 38-40 × 4-4,8 µm, 8-sporig, cilindrisch, gebogen, glad, 2-rijig, hyalien, dunwandig, met oliedruppels.

Hyfen van tomentum: 3-4 µm dik.

Habitat: op stammetje van Populier (*Populus*) - 14.11.95.

MEGALOCYSTIDIUM LACTESCENS (Berk.) Jül.

(Plaat I, figuur 3)

Vruchtlichamen: resupinaat, ongeveer 1 mm dik, wasachtig, wit tot waterig grijs, droog met barsten en diepe groeven en dan bruinbeige wordend.

Basidiën: 50-60 × 5,7-7 µm, slank-knotsvormig, 2-4 sterigmen, geen basale gespen, korrelige inhoud; hyfidiën tussen de basidiën 2-3,5 µm breed.

Sporen: 6-8 × 4-5 µm, breed elliptisch, dunwandig, hyalien, met korrelige inhoud, amyloïd.

Hyfensysteem: monomitisch; hyfen 2-4 µm breed, dunwandig, geen gespen aan de septen.

Gloeocystiden: 152-228 × 7,6-9,5 µm, gegolfd, smaller uitlopend naar onder, met korrelige inhoud, SV+ (positieve reactie met sulfovanilline).

Habitat: op stammetje van Vlier (*Sambucus*) - 12.10.95.

SCOPULOIDES RIMOSA (Cke.) Jül.

(Plaat II, figuur 1)

Vruchtlichamen: resupinaat, vast aan het substraat, wasachtig, in verse toestand halfdoorschijnend, odontoïd, met talrijke uitstekende cystiden (penseelachtig).

Basidiën: 11-15 × 3,5-5 µm, 4 sterigmen, cilindrisch-knotsvormig, dunwandig, geen basale gespen.

Sporen: 3,8-5 × 1,5-2 µm, kort allantoid, hyalien, glad, soms met druppels.

Lamprocystiden: 40-67 × 6,6-9,5 µm, conisch, jong glad, later geïncrusteerd, dikwandig, soms gesepteerd.

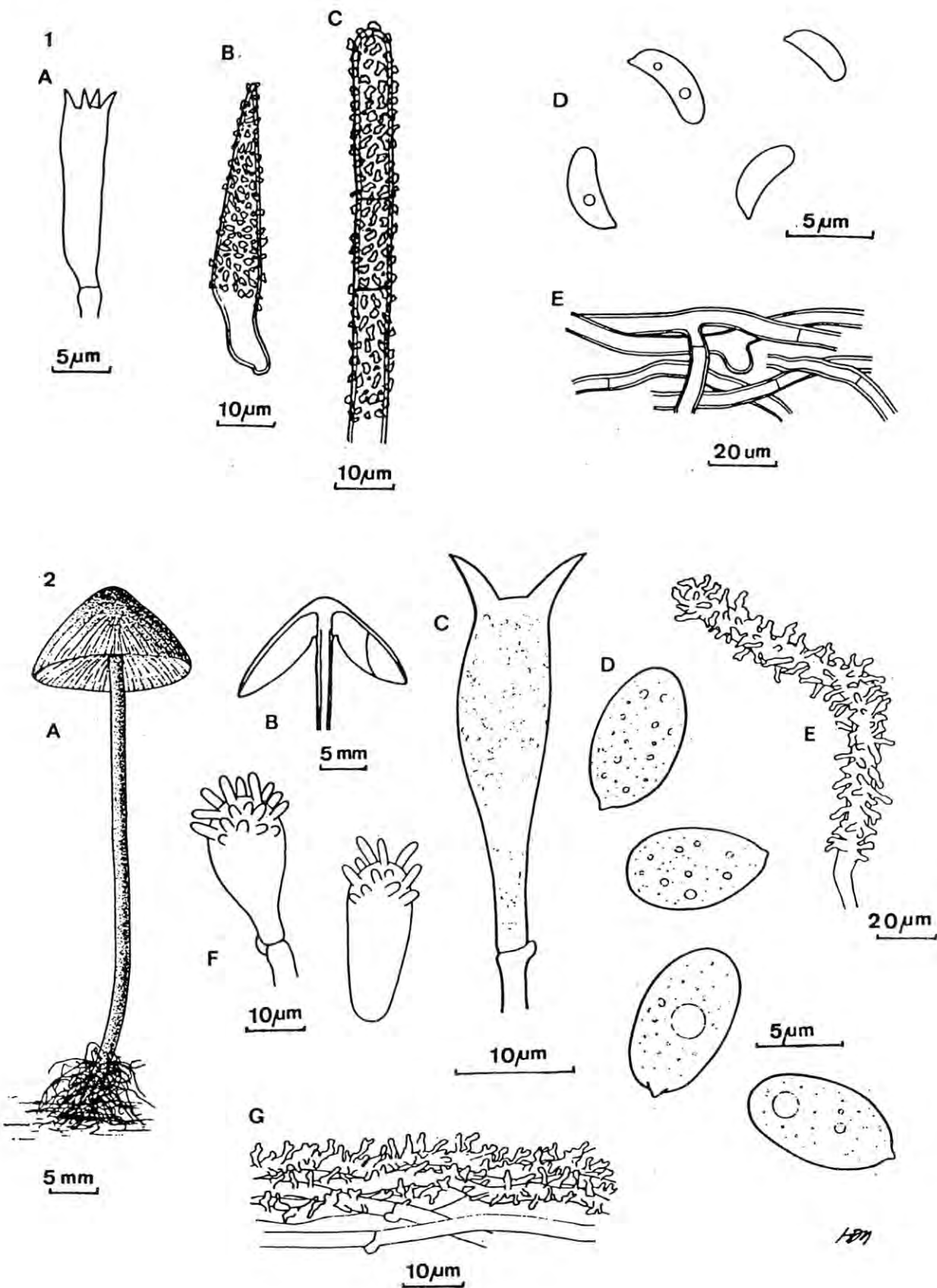
Septocystiden: tot 100 × 7-9,5 µm, cilindrisch, stompe top, meervoudig gesepteerd, dikwandig, sterk geïncrusteerd, uit het hymenium tredend.

Hyfensysteem: monomitisch, hyfen 3,8-7,6 µm breed, dun tot dikwandig, eng verweven, geen gespen aan de septen.

Habitat: op stammetje van Berk (*Betula*) - 12.10.95.

← **Plaat I 1** *Ascocoryne cylichnium*, A: apotheciën (× 1), B: ascus (× 500), C: parafysen (× 1000), D: sporen (× 1500). **2** *Lasiosphaeria ovina*, A: peritheciën (× 15), B: ascus (× 750), C: sporen (× 1250), D: hyfen (× 1000). **3** *Megalocystidium lactescens*, A: basidium (× 1500), B: hyfidium (× 1500), C: gloeocystidium (× 1000), D: sporen (× 3000), E: hyfen (× 1000).

Pl. II

MYCENA FILOPES (Bull.: Fr.) Kumm.

(Plaat II, figuur 2)

Hoed: 9-22 mm in diameter, hoogte 8-12 mm, klokvormig met of zonder breed umbo; oppervlak glad, mat, hygrofaan, gestreept tot over de helft, grijsachtig-beige, in het midden iets donkerder, de rand iets lichter.

Vlees: waterig-grijsachtig.

Geur: jodoformachtig.

Smaak: zacht, niet opvallend.

Lamellen: 17-30 met korte tussenlamellen, witachtig, smal tot haaks aan de steel gehecht; snede glad.

Steel: 40-85 × 1,5-2 mm, cilindrisch, soms gebogen (volgens de groeiplaats), breekbaar, glad, mat, grijsbruin, bovenaan bleker, onderaan bedekt met lange witte vezels.

Basidiën: 22-30 × 5,5-10 μm, knotsvormig, 2-4 sterigmen, met basale gesp; sterigmen 6-7,6 μm lang.

Sporen: (8,5)9,1-10,6 × 4,8-5,2 μm, elliptisch, glad, soms met een oliedruppel, sporee wit, amyloïd.

Cheilocystiden: 20-32(49) × 8-17(24,7), knotsvormig, meestal zittend, soms kort gesteeld, apicaal met korte cilindrische uitwassen, met basale gespen.

Pileipellishyfen: 2-5 μm breed met gespen, de bovenste bezet met wratjes of kleine cilindrische uitwassen.

Caulocystiden: in het bovenste gedeelte dicht bezet met wrattige tot cilindervormige uitwasjes, tot 12 μm breed, gekromd naar buiten gericht.

Habitat: op stammetje van Berk (*Betula*) - 20.11.95.

Opmerking

Mycena filopes is een zeer variabele soort met veel synoniemen die aan de basis liggen van onzekerheid en verwarring in de soortbepaling; zij kan

verward worden met *M. metata* (Fr.) Kumm. waarvan de hoed en de lamellen meer uitgesproken beige zijn, de cheilocystiden meestal gesteeld, talrijke pleurocystiden en zelden caulocystiden in het bovenste deel van de steel. De beschreven soort werd voorheen tijdens onze excursies benaamd als *M. iodolens* Lund. (Maas Geesteranus-1993).

De exsiccata van de beschreven soorten werden overgemaakt aan de Nationale Plantentuin te Meise (BR).

Literatuur

- BREITENBACH J. & KRÄNZLIN F. (1991) — Pilze der Schweiz. Band 3 Röhrlinge und Blätterpilze 1. Teil.
- DE MEULDER H. (1993) — Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout. *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **1993**: 33-40.
- DE MEULDER H. (1994) — Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (vervolg). *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **1994**: 135-136.
- DE MEULDER H. (1995) — Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (2de vervolg). *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **1995**: 26-30.
- ERIKSSON J. & RYVARDEN L. (1975) — The Corticiaceae of North Europe. Volume 3.
- ERIKSSON J., HJORTSTAM K. & RYVARDEN L. (1984) — The Corticiaceae of North Europe. Volume 7.
- MAAS GEESTERANUS R.A. (1993) — The Genus *Mycena*.
- MUNK A. (1957) — Danish Pyrenomycetes.

← **Plaat II 1** *Scopuloides rimosa*, A: basidium (× 2000), B: lamprocystidium (× 1000), C: septocystidium (× 1000), D: sporen (× 3000), E: hyfen (× 500). **2** *Mycena filopes*, A: vruchtlichaam (× 1,5), B: vruchtlichaam, overlangse doorsnede (× 1,5), C: basidium (× 1500), D: sporen (× 2500), E: caulocystidium (× 500), F: cheilocystidium (× 1000), G: pileipellishyfen (× 1000).

AMK Mededelingen

Aantal soorten per klasse en per orde (tabel 1)

	1990/1994	1995	1990/1995
A. Myxomycetes (Slijmzwammen)	17	11 (+5)	22
B. Ascomycetes (Zakjeszwammen)			
- Pezizales (Operculate schijfzwammen)	2	1 (+0)	2
- Helotiales (Inoperculate schijfzwammen)	15	10 (+1)	16
- Sphaeriales (Kernzwammen)	23	11 (+0)	23
- Coronophorales	2	- (+0)	2
- Pleosporales	2	1 (+0)	2
C. Basidiomycetes (Steeltjeszwammen)			
- Auriculariales	1	1(+0)	1
- Tremellales (Trilzwammen)	2	2 (+0)	2
- Dacrymycetales	2	3 (+1)	3
- Aphyllophorales	35	24 (+5)	40
- Polyporales	1	1 (+0)	1
- Agaricales	19	16 (+7)	26
D. Deuteromycetes	7	1 (+1)	8
Totaal	128	82 (+20)	148

Aantal soorten zwammen per houtsoort (tabel 2)

	1990/1994	1995	1990/1995
Eik	33	22 (+12)	45
Es	33	21 (+8)	41
Berk	73	39 (+7)	80
Populier	36	31 (+14)	50
Meidoorn	36	28 (+9)	45
Vlier	15	7 (+4)	19
Esdoorn	40	27 (+15)	55
Wilg	33	22 (+10)	43

Gegordelde melkzwammen in België

(Bijdragen tot de kennis van het genus *Lactarius* in België. 2. De sectie *Zonarii*.)

A. Verbeken*, A. Fraiture** & R. Walley**

* Univ. Gent, Vakgroep Morf. Syst. & Ecol., Groep Plantkunde, Ledeganckstr. 35, 9000 Gent

** Nationale Plantentuin van België, Domein van Bouchout, 1860 Meise

Résumé

Contributions à la connaissance du genre *Lactarius* en Belgique, 2 — La section *Zonarii*.

Les représentants belges du genre *Lactarius* section *Zonarii* sont étudiés sur base du matériel d'herbier disponible et des données de la littérature. L'accent est placé sur les caractères microscopiques et sur les données écologiques. Des dessins originaux illustrent les caractères microscopiques et des cartes de distribution sont fournies. *Lactarius acerrimus* Britzelm., *L. evosmus* Kühner & Romagn. et *L. zonarius* (Bull.) Fr. sont considérés comme plus ou moins rares dans la partie sud du pays (qui comprend de vastes zones calcaires) et très rares dans la partie nord. *L. porninsis* Rolland n'a été signalé qu'une seule fois (1962) et est exclu de l'étude détaillée, par manque de matériel d'herbier.

Les auteurs considèrent que les conceptions nomenclaturales de Neuhoff (1956), qui met en synonymie *Lactarius zonarius* (Bull.) Fr. au sens des auteurs français et *Lactarius insulsus* (Fr.: Fr.) Fr., ne peuvent pas être suivies puisque la première espèce citée semble être absente de Scandinavie (Korhonen 1984 et Persson et al. 1992 incluent seulement *L. zonarius* ss. Neuhoff = *L. evosmus*) et ne peut donc pas avoir été décrit par Fries sous le nom de *L. insulsus*.

Summary

Contributions to the knowledge of the genus *Lactarius* in Belgium, 2 — the section *Zonarii*.

The Belgian representatives of *Lactarius* section *Zonarii* are studied on the base of available herbarium material and literature data. Emphasis is given to microscopical features and ecological data. Original microscopic drawings and preliminary distribution maps of the species are given. *Lactarius acerrimus* Britzelm., *L. evosmus* Kühner & Romagn. and *L. zonarius* (Bull.) Fr. are considered to be more or less rare in the southern part of the country (including important calcareous areas), and very rare in the northern part of Belgium (Flemish region). *L. porninsis* Rolland has been reported only once (1962) and is excluded from detailed study by lack of herbarium material.

It is argued again that the nomenclatural concept of Neuhoff (1956), who synonymised *Lactarius zonarius* (Bull.) Fr. sensu French authors with *Lactarius insulsus* (Fr.: Fr.) Fr., cannot be retained as the former seems to be absent in Scandinavia and thus could never have been described by Fries as *L. insulsus* (Korhonen 1984 and Persson et al. 1992 include only *L. zonarius* ss. Neuhoff = *L. evosmus*).

Inleiding

In deze bijdrage zetten wij onze studie van de microscopische kenmerken, ecologie en verspreiding van de melkzwammen in België voort. Nu het geslacht *Lactarius* door het Overlegcomité van

Vlaamse Mycologische Groeperingen als genus van het jaar in de kijker wordt geplaatst, hopen wij een verhoogde medewerking aan ons onderzoek, en zijn wij des te meer bereid om jullie vragen (determinaties, documentatie e.a.) betreffende deze interessante groep te beantwoorden. Tevens wijzen wij erop dat Omer Van de Kerckhove dit jaar graag zijn schitterende reeks aquarellen eens wil aanvullen met min of meer zeldzame melkzwammen. Vers materiaal kan hem op werkdagen bezorgd worden in de Nationale Plantentuin te Meise (lieft een wat uitgebreide collectie van bij voorkeur onbepampelde paddestoelen, want heel wat melkzwammen verkleuren snel).

In de volgende bijdrage zullen we de groep van *Lactarius volemus* behandelen (hierbij zouden we heel graag weten of *L. rugatus* ooit in België is gevonden), en we koesteren ook plannen voor de fluweelmelkzwammen (*Plinthogali*) en de groep rond *L. vellereus* en *L. piperatus* (*Albati*). Herbariummateriaal of verspreidingsgegevens betreffende deze soorten zijn alvast van harte welkom!

De hier gevolgde werkwijze is dezelfde als in onze vorige bijdrage (zie paragraaf "materiaal en methode" in Verbeken et al. 1995). Bij het verwerken van de verspreidingsgegevens tot kaartjes werden twijfelachtige opgaven weerhouden. De discussie rond de nomenclatuur werd aangevoerd door Ruben Walley.

Lactarius sectie *Zonarii*

De melkzwammen van de sectie *Zonarii* beantwoorden aan de volgende combinatie van macroscopische kenmerken: middelgrote tot grote soorten; hoed min of meer duidelijk gezoneerd (soms vrijwel niet of beperkt tot de hoedrand); hoedoppervlak min of meer kleverig (ixocutis); hoedrand niet of enkel in jonge toestand iets baardig; melk scherp en onveranderlijk (niet vergelend). Bij sommige (meestal oudere) exemplaren kan de scherpe smaak onduidelijk zijn, zoals de Vlaamse mycoloog Kickx (1867) reeds zeer lang geleden waarnam ("saveur insipide à la longue"). Jammer genoeg gaf het te rigoureuus interpreteren van dit kenmerk al herhaal-

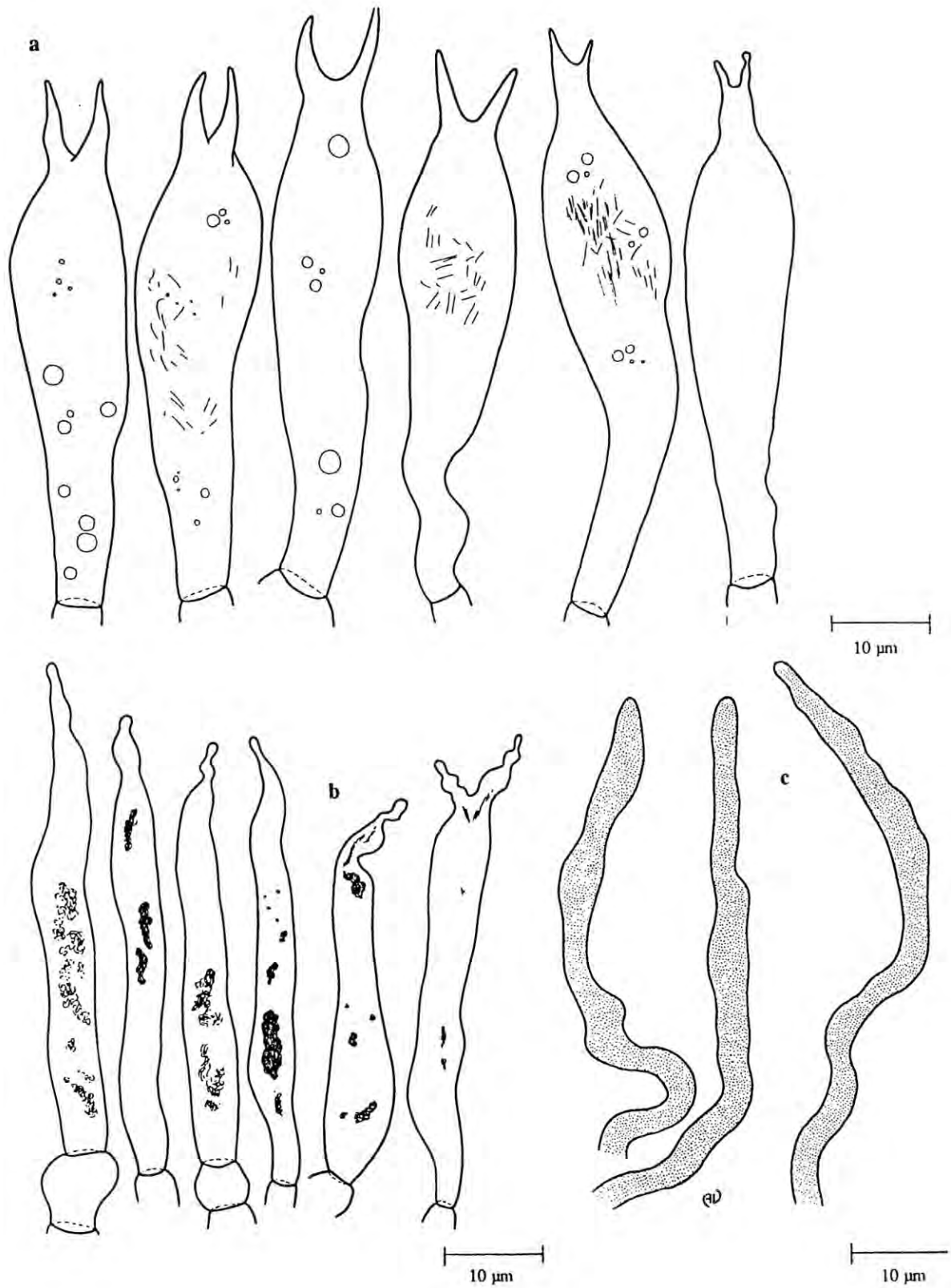

Fig. 1 — *Lactarius acerrimus*. a: basidiën, b: macropleurocystidia, c: pseudopleurocystidia (Walley 375).

delijk aanleiding tot verwarring (bv. Moser 1983). De nauwst verwante soorten vindt men in de sectie *Tricholomoidei*, maar deze soorten hebben meestal een duidelijke gebaarde hoedrand (*L. pubescens*, *L. torminosus* e.a.) of onmiddellijk vergelende melk (*L. scrobiculatus*, *L. citriolens* e.a.). Bij Hesler en Smith (1979) vindt men al deze soorten terug in de sectie *Piperites*, waar de *zonarius*-groep en de *torminosus*-groep uitgesleuteld worden in de subsectie *Piperites* en de *scrobiculatus*-groep in de subsectie *Scrobiculati*.

In Europa omvat de sectie *Zonarii* 6-7 soorten. Drie soorten zijn gebonden aan naaldbomen in de boreale gebieden in Scandinavië of gebergten in Midden-Europa: *Lactarius porninsis* Rolland (bij *Larix*), *L. zonarioides* Kühner & Romagn. (bij *Picea*) en *L. bresadolanus* Singer (bij *Picea*, *Pinus*); deze laatste betreft een ongeldig gepubliceerde naam die door verscheidene auteurs als een synoniem van *L. zonarioides* wordt opgevat. Van deze soorten werd enkel *L. porninsis* eenmaal waargenomen in België (zie verder). Vervolgens is er nog een recent beschreven soort, *L. illyricus* Piltaver, die tot nu toe enkel bekend is van Sloveense beukenbossen (Piltaver, 1992). De overige soorten van de sectie zijn ruimer verspreid en komen ook in België voor. Alle zijn ze gebonden aan min of meer kalkrijke bodems; in Vlaanderen zijn deze soorten dan ook zeer zeldzaam en verdienen ze een plaats in een eventuele rode lijst. Ze kunnen als volgt worden uitgesleuteld:

- 1 Uitsluitend bij lorke groeiend, goudgele tot oranjegele soort met zacht smakende melk
..... **1. *Lactarius porninsis***

Bij loofbomen groeiend, melk gewoonlijk scherp tot brandend smakend 2

- 2 Basidiën 2-sporig. Sporen groot, gemiddeld tenminste 10 µm lang. Hoed licht oker, oranje-oker tot bruinig oranje, vaak zeer onregelmatig gevormd; zonering onduidelijk, vaag of dicht en beperkt tot de hoedrand. Lamellen vaak gevorkt en, vooral nabij de steel, meestal sterk rimpelig-gaderd en anastomoserend. Geur aangenaam, min of meer fruitig, appelachtig (zuur)
..... **2. *L. acerrimus***

Basidiën alle 4-sporig, zelden slechts zeer gedeeltelijk 2-sporig. Sporen kleiner, gemiddeld minder dan 10 µm lang. Hoed meestal regelmatig gevormd. Lamellen niet of in geringere mate gevorkt, nabij de steel slechts in geringe mate gegolfd en vertakt, zelden anastomoserend.

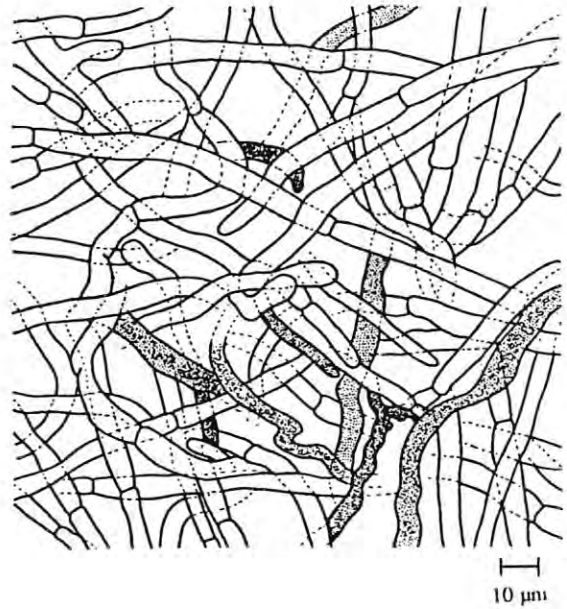
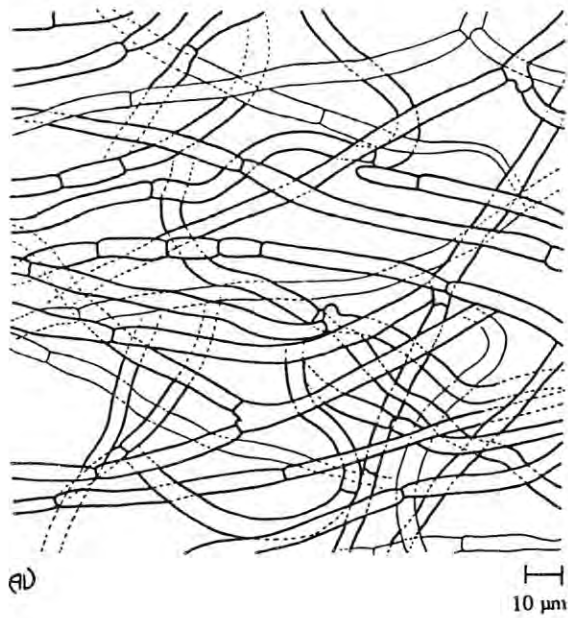
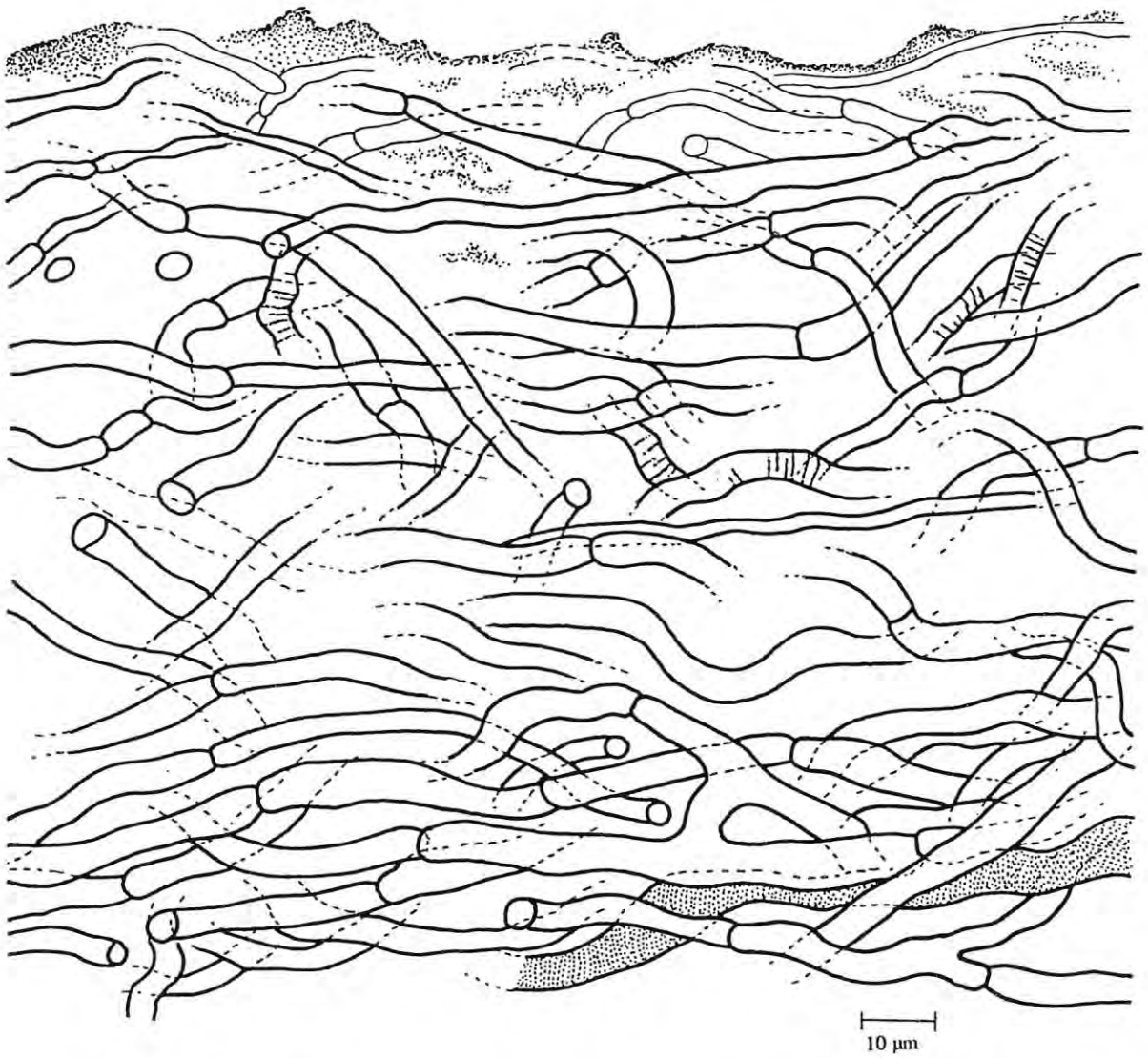
Geur onopvallend ofwel sterk appel(moes)achtig (*Russula fellea*) 3

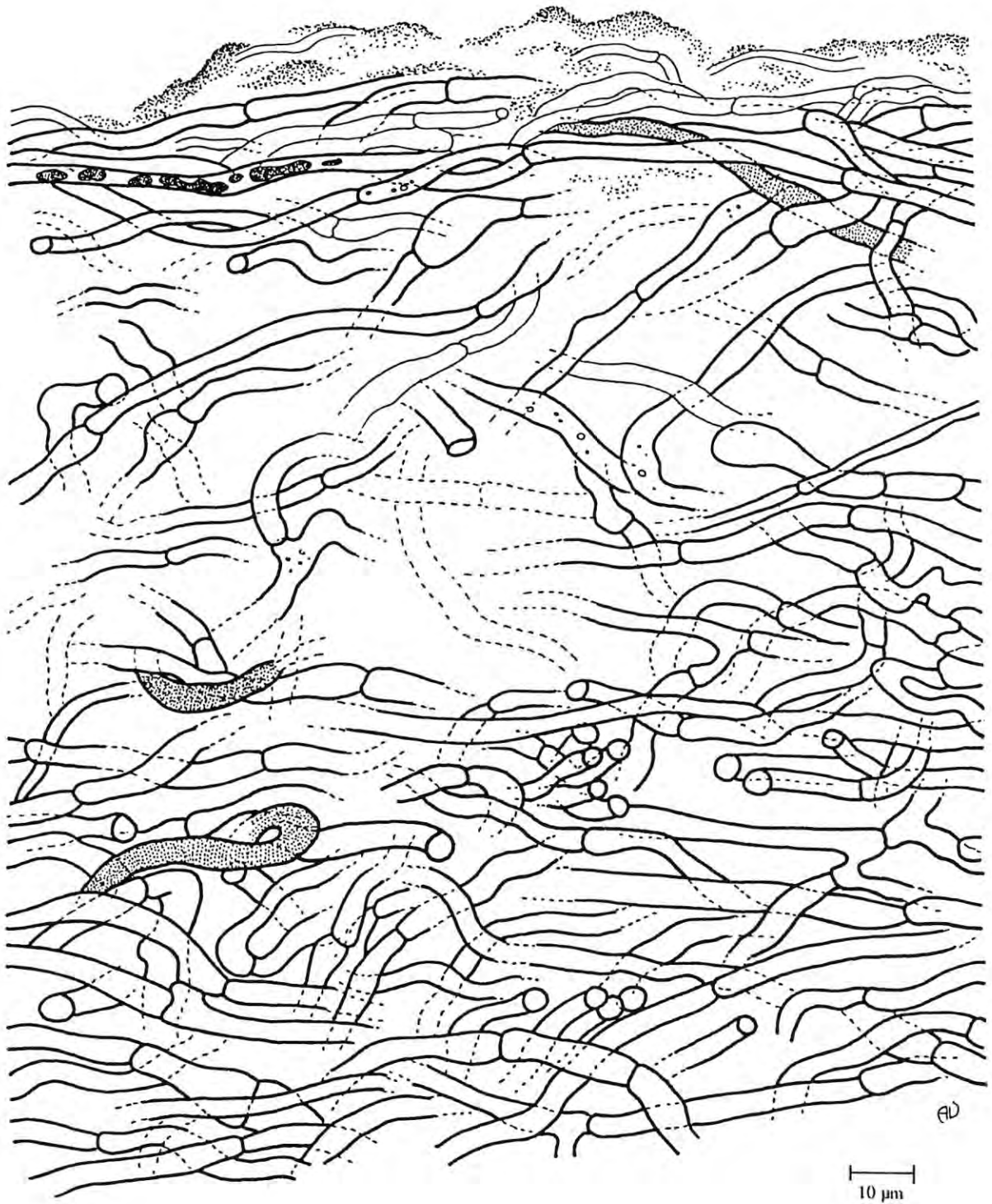
- 3 Zonering gewoonlijk duidelijk, verspreid over de ganse hoed of beperkt tot de hoedrand. Hoedrand in jonge toestand soms iets baardig. Geur meestal onopvallend, soms fruitig, aangenaam zoet, maar minder intens dan bij volgende soort. Hoed geelachtig tot rossig oker. Vlees eerst rozerood verkleurend (na 10-20 min of nog trager), daarna traag grijs wordend. Steel vaak min of meer pokdalig. Bij eiken groeiend. Basidiën 4-sporig. Macrocystiden opvallend aanwezig, groter dan de basidiën **4. *L. zonarius***

Zonering gewoonlijk weinig opvallend, onduidelijk of zeer dicht en beperkt tot de kale hoed-rand. Geur sterk fruitig (appelmoes, geur van *Russula fellea*). Hoed vaak uitgesproken trechtervormig met sterk aflopende lamellen, meestal bleek of flets gekleurd, lichtgeel, oker-crème, grijsachtig, maar in oudere toestand tot oranjebruin verkleurend. Hoedrand vaak witachtig. Vlees niet rozerood verkleurend (lamellen wel). Bij breedbladige wilgen, abelen of eiken groeiend. Basidiën vaak gedeeltelijk 2-sporig (soms zeer gering percentage) wat zich ook uit aan het frequenter optreden van reuzesporen. Macrocystidia moeilijk waarneembaar, schaars, niet groter dan de basidiën, in het hymenium ingezonken. Pseudocystidia (uiteinden van de melksapvaten in het hymenium) vaak gehuld in slijmig omhulsel. Sporen *gemiddeld* iets langwerpiger, iets hoger, minder dicht en meer netvormig versierd dan bij vorige soort (zie figuren) **3. *L. evosmus***

Om grijze haren te krijgen... (nomenclatuur)

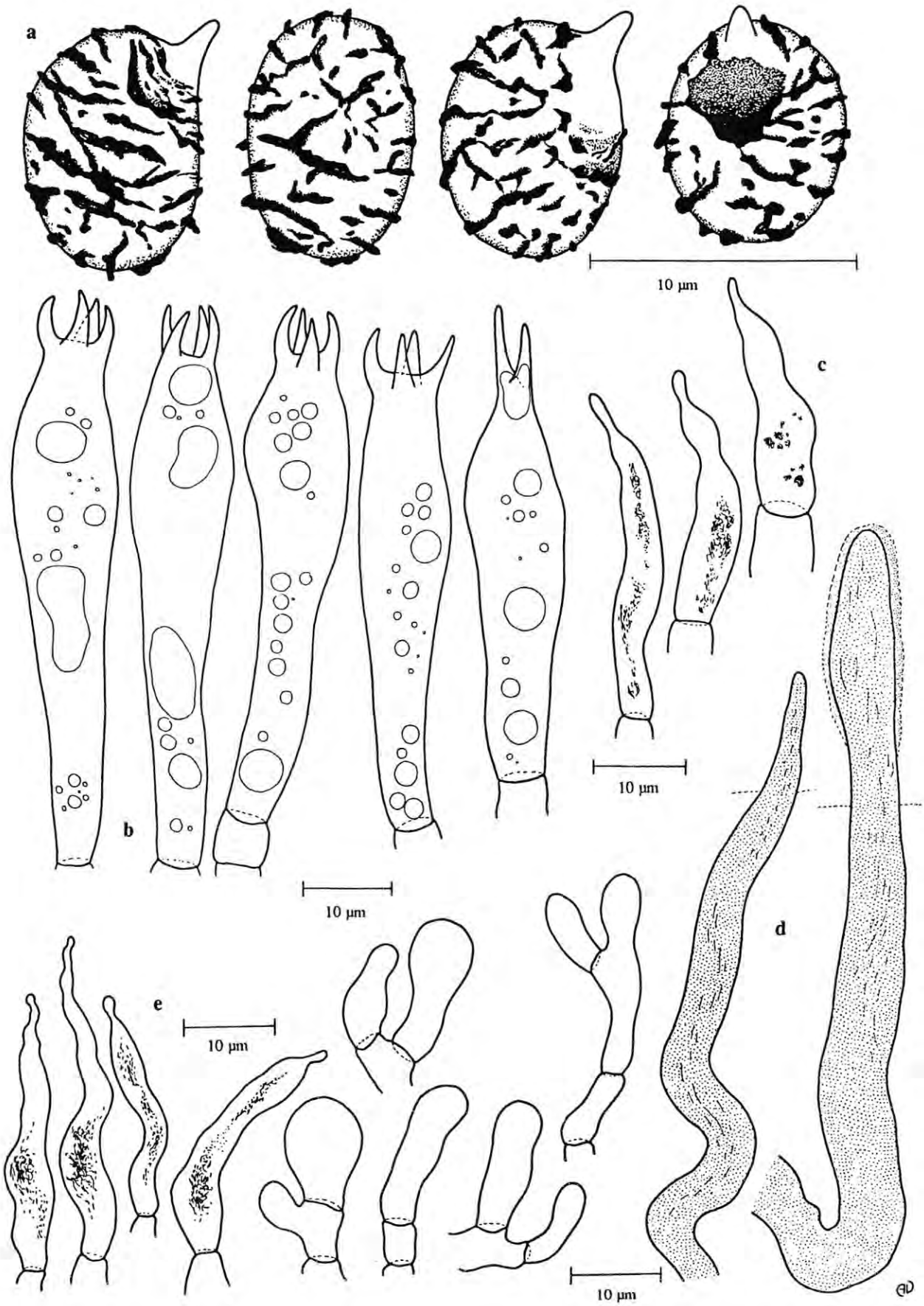
De naamgeving van de drie in België voorkomende soorten is een nog niet volledig opgelost probleem. Tot het begin van de jaren '50 werden in deze groep gewoonlijk slechts 2 soorten onderscheiden, nl. "*Lactarius zonarius*" en "*L. insulsus*", dit zijn de soorten die ook in de boeken van Fries zijn terug te vinden. Kühner & Romagnesi (1953) onderscheiden voor het eerst op een duidelijke wijze drie soorten en één variëteit. De naam *insulsus* behielden zij voor de 2-sporige melkzwam met sterk anastomoserende plaatjes; de naam *zonarius* voor de soort die vaak een min of meer pokdalige steel heeft (incl. var. *scrobipes*) en in jonge toestand een iets baardige hoedrand. De derde soort beschreven ze als *L. evosmus*. In zijn *Lactarius*-monografie, gooit Neuhoff (1956) deze naamgeving overboord. Hij beroept

← Fig. 2 — Doorsnede door de hoedhuid van *Lactarius zonarius* (Fraiture 1743). Bovenaanzicht van de hoedhuid van *L. zonarius* (links, Fraiture 1429) en *L. evosmus* (rechts, Fraiture 2460).

↑ Fig. 3 — Doorsnede door de hoedhuid van *Lactarius evosmus* (Fraiture 2460).

zich op een niet gepubliceerde aquarel van Fries en diens medewerkers om de naam *insulsus* te gebruiken voor de paddestoel die de Fransen *zonarius* noemden. Voor de 2-sporige melkzwam vist hij een vergeten naam op van Britzelmayer (*L. acerrimus*) en beschouwt *L. evosmus* als een synoniem voor zijn opvatting van *L. zonarius*. Romagnesi (1956) vindt dat de beschrijvingen van Fries voorrang hebben op diens aquarellen en verwerpt Neuhoffs stellingen. Later aanvaardt zowat iedereen de naam *L. acerrimus* voor de 2-sporige melkzwam, maar worden er in Europa 2 strekkingen gevolgd wat betreft de andere soorten: de Franse school (gevolgd door Italianen, Spanjaarden, Belgen) spreekt over *L. zonarius* en *L. evosmus* (en vinden *insulsus* een twijfelachtige naam, bv. Bon & Gaugué 1972); de Duitse school (i.c. gevolgd door Scandinaviërs, Engelsen, Nederlanders p.p.) volhardten in de naamgeving door Neuhoff (en vinden *zonarius* een "nomen dubium"). Dit alles maakt het interpreteren van (vooral oude) literatuurgegevens betreffende "*L. zonarius*" en "*L. insulsus*" moeilijk of soms zelfs onmogelijk. Hierbij komt nog dat zowel Lambotte (1887: *Lactarius zonarius* var. *lividus*) als Boudier (1900: *Lactarius maliodorus*) een melkzwam uit deze groep beschreven hebben waarmee nauwelijks rekening is gehouden. Van de eerste is geen materiaal bewaard (maar deze betreft o.i. waarschijnlijk *L. evosmus*), van de tweede is mogelijk materiaal bewaard te Parijs (en dit zou eveneens identiek kunnen zijn met *L. evosmus*, en dan deze naam niet meer bruikbaar maken). De nogal oranje kleuren (zonder gele tinten) en de sterk uitgesproken zonering van de hoed die men bij het aquarel van Boudier van *L. maliodorus* waarneemt, zijn wellicht de reden waarom men nooit iets met deze naam heeft aangevangen. Tenslotte sluiten wij niet uit dat ook de ongeldig gepubliceerde *L. populinus* (Heim 1957) iets met deze groep te maken heeft.

Een poging tot interpretatie van de belangrijkste Belgische auteurs die iets over melkzwammen hebben geschreven, formuleren wij in tabel 1.

In de nieuwe Nederlandse standaardlijst (Noordeeloos 1995) heten de drie soorten *L. accerrimus*, *L. evosmus* (twee ondubbelzinnige namen) en *L. insulsus*. Wij sluiten ons echter aan bij de Fransen en merken hierbij op dat het niet erg logisch lijkt om de naam "*L. insulsus* (Fr.: Fr.) Fr." te reserveren voor een paddestoel (dus *Lactarius zonarius* ss. auct.

gall.) die volgens de recentste literatuurgegevens (Korhonen 1984, Persson et al. 1992) niet in Zweden, Noorwegen of Finland voorkomt, en die Fries dus nooit gezien heeft. De echte *Lactarius zonarius* is immers oorspronkelijk beschreven door Bulliard uit Frankrijk, waar de soort wel algemeen voorkomt. Aangezien de recentste nomenclatuurregels eisen dat de naam *zonarius* moet beantwoorden aan de soortopvatting volgens Bulliard, zou men best de naam *insulsus* als een twijfelachtige naam beschouwen die men beter niet meer gebruikt (hij kan bv. ook op *zonarioides* s.l. slaan, Bon & Gaugué 1972). Toegegeven, met de originele plaat van Bulliard schieten we niet erg op. Ze toont een paddestoel met een bleke, niet-pokdalige steel die evengoed *L. evosmus* zou kunnen voorstellen. Maar Bulliard vermeldt wel het bestaan van andere 'variëteiten', met gevorkte lamellen, die dus meer bij *L. evosmus* en *L. acerrimus* aansluiten. Indien de taxonomische muggenzifters het hierover niet eens geraken, dan sluiten wij niet uit dat men het probleem voorgoed zal oplossen door ook de naam *zonarius* te laten vallen, en enkel nog te spreken over *Lactarius scrobipes*, *L. evosmus* en *L. acerrimus*. Indien men immers aanvaardt dat de variatie van de pokdaligheid van de steel en het al dan niet iets baardig zijn van de hoedrand bij *L. scrobipes* geen taxonomische betekenis hebben, houdt men op die manier 3 namen over waarover geen discussie meer mogelijk is.

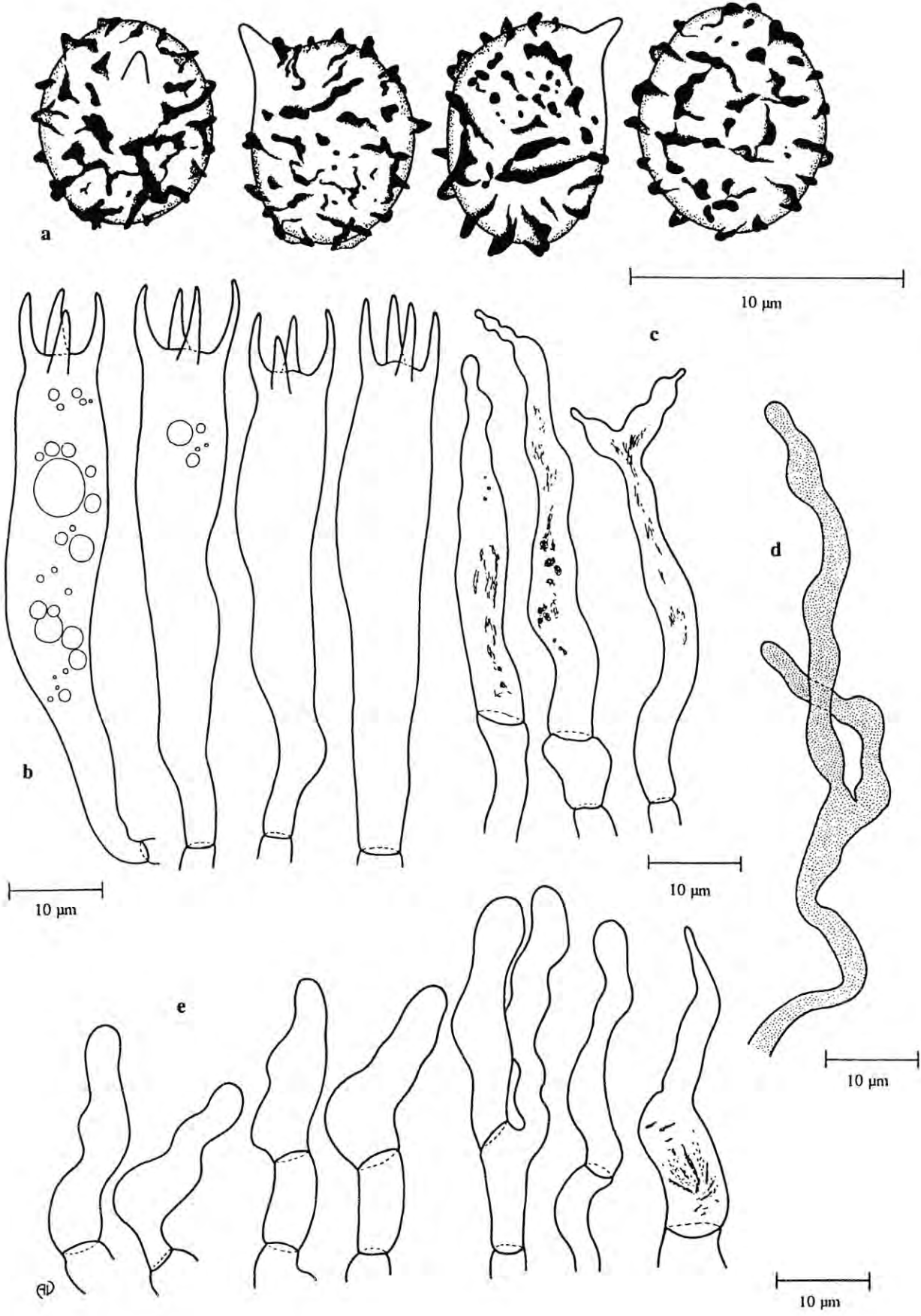
Microscopische kenmerken (Fig. 1-5)

De 2-sporige basidiën (Fig. 1) en de daarmee gepaard gaande zeer grote sporen (de grootste in het geslacht, Neuhoff 1956), maken *L. acerrimus* tot een in één (microscopische) oogopslag onmiskenbare soort. Bij de collectie Fraiture 1403 maten wij 9,8-11,6-13,4(-14,1) × 7,7-9,6-11,5(-11,6) μm (n = 20, Q = 1,21). Van deze soort beelden we enkel de basidiën, de zeer talrijke macropleurocystiden en de eerder onopvallende pseudopleurocystiden af. Bemerkt hier hoe bepaalde basidiën lichtjes misvormd zijn aan hun sterigmen en daardoor op bepaalde macrocystiden (nl. diegene die splitsen aan de top) gaan lijken, alsof er overgangsvormen mogelijk zouden zijn, een verschijnsel dat bij *Lactarius* wel vaker werd waargenomen.

Iets moeilijker wordt het om de twee overige soorten met 4-sporige basidiën en duidelijk kleinere sporen, microscopisch uit elkaar te houden.

De gegordelde melkzwammen zijn gekenmerkt door een ixocutis (Fig. 2-3), een hoedstructuur die het grote nadeel heeft dat hij bij gedroogd materiaal zeer moeilijk te bestuderen is (sterke contaminatie

← Fig. 4 — *Lactarius evosmus*. a: sporen, b: basidiën, c: macropleurocystidia, d: pseudopleurocystidia, e: elementen van de snede (Fraiture 2460).

met o.a. zandkorreltjes, sporen, plantenrestjes, bacteriën) en daarbij ook nog vrij vervelend om te tekenen (cfr. Uvidi die ook een ixocutis hebben). We popelen al om leukere hoedhuidstructuren onder de loep - lees de microscoop - te nemen. Bon (1980) geeft als belangrijkste microscopische verschil het feit dat de uiteinden van de hyfen van de ixocutis bij *L. evosmus* zeer sterk versmald zouden zijn, (1-)2-3 μm , en deze van *L. zonarius* eerder knotsvormig en dan 6-8 μm . Wat wij waarnamen is dat de slijmlaag bij *L. evosmus* iets dikker is dan deze bij *L. zonarius*. Dit is bij droog materiaal moeilijk aan te tonen in een doorsnede, maar wel zichtbaar in de scalp-preparaten, waarbij men dan een grotere massa (gecontamineerd) slijm bovenop de eigenlijke hyfenlaag waarneemt. Het is in die dikkere slijmlaag dat hier en daar een dun en frêle hyfenuiteinde ligt. Maar zowel bij *L. evosmus* als bij *L. zonarius* is het grootste deel van de hyfenuiteinden afgerond en ongeveer even breed als de hyfe zelf, uitzonderlijk iets breder. De hyfen die zich onder de bovenop liggende slijmlaag bevinden zijn bij *L. evosmus* zelfs breder dan deze van *L. zonarius*. Zeer eenduidige verschillen in de hoedhuid van beide soorten lijken ons dan ook te ontbreken, maar dit kunnen we misschien nuanceren door onderzoek op vers materiaal. Ook het voorkomen van een soort bandvormige tekening op bepaalde hyfen (vooral duidelijk in briljantcresylblauw) moet bekeken worden op een vers exemplaar, mogelijk gaat het gewoon om zeer sterk geplooide (accordeon) hyfen.

Bij *L. evosmus* (Fig. 4) is een klein tot zeer klein percentage van de basidiën 2-sporig, iets wat zich ook uit in de aanwezigheid van enkele reuzesporen (die uiteraard buiten beschouwing zijn gelaten bij het meten). De sporen van *L. evosmus* zijn iets langer en de versiering ervan meer netvormig dan bij *L. zonarius* (Fig. 5), waar de wratten of korte richels eerder geïsoleerd zijn en minder geneigd het streepachtige patroon van *L. evosmus* aan te nemen. De versiering van *L. zonarius* lijkt ons hoger te zijn dan die van *L. evosmus*, hoewel de sporen van het exsiccataat van *L. evosmus* dat Buyck bestudeerde (1988) duidelijk zwaarder versierd zijn dan de meeste andere exemplaren; een zekere variabiliteit is hier zeker niet vreemd. Bij *L. evosmus* is de plage vaak distaal tot totaal amyloïd. Tabel 2 geeft enkele meetgegevens van de sporen weer.

Een zeer bruikbaar microscopisch onderscheid

tussen beide soorten is de frequentie van voorkomen van de macropleurocystiden. Bij *L. zonarius* zijn deze zeer talrijk en ondanks het feit dat ze zelden emergent zijn, toch opvallend. De macropleurocystiden van *L. evosmus* zijn schaars en nog dieper in het hymenium verborgen zodat het op het eerste gezicht wel lijkt alsof ze totaal ontbreken. De pseudopleurocystiden zijn dan weer opvallender bij *L. evosmus* waar ze vaak emergent zijn en aan de top ingebed in een vrij dikke slijmschede, een verschijnsel dat Buyck (1988) ook reeds opmerkte, en vandaar wellicht als nuttig determinatietekenmerk kan beschouwd worden. Tenslotte zijn er bij *L. zonarius* veel minder cheilocystiden dan bij *L. evosmus*.

Bespreking per soort

1. *LACTARIUS PORNINSIS* Rolland — Lorkenmelkzwam

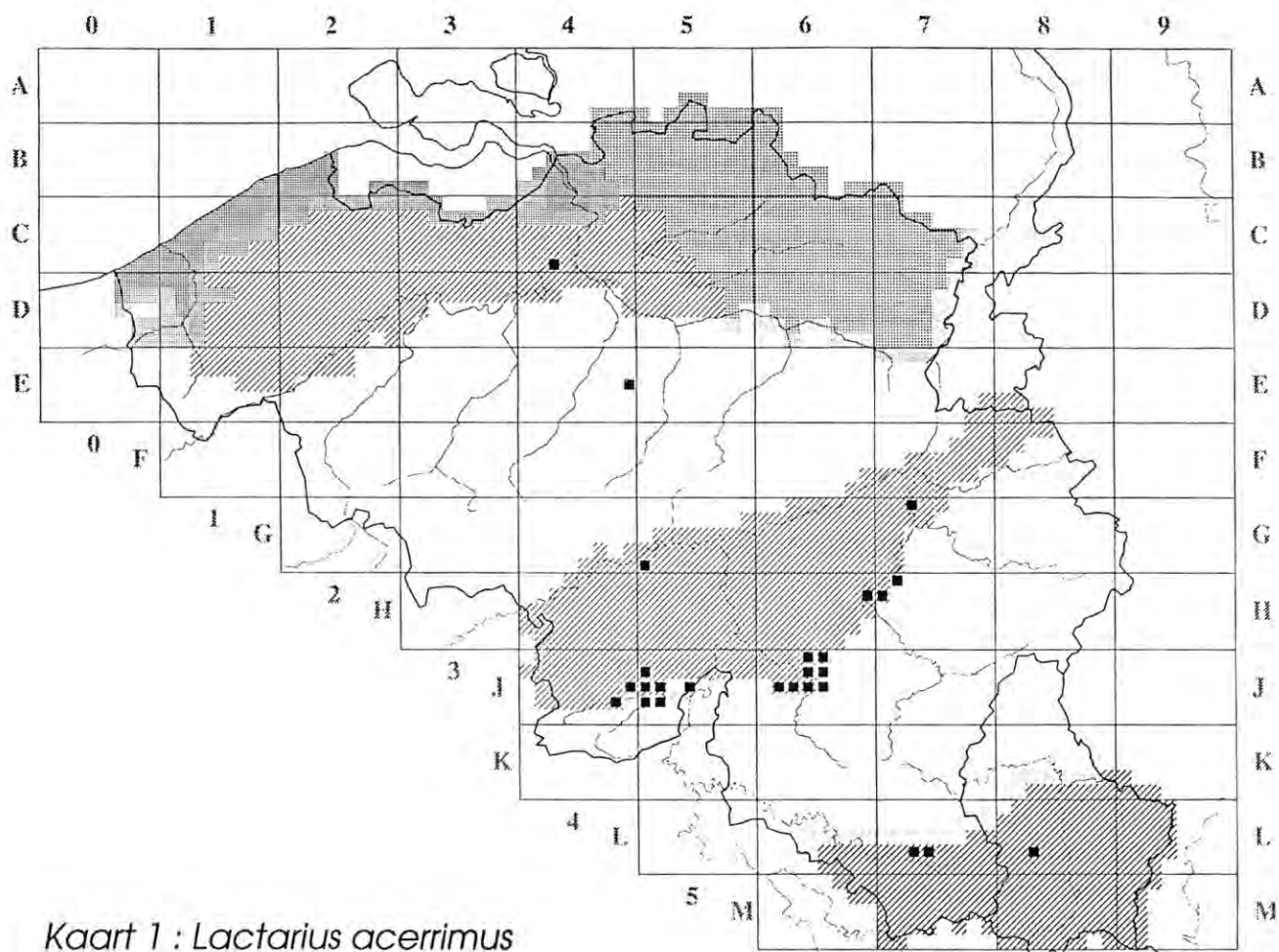
Lactarius porninsis is afkomstig uit de Alpen en de Karpaten, het natuurlijke areaal van de Europese lork (*L. decidua*), en is een van de zeldzamere met Lorken ingevoerde mycorrhizapaddestoelen in West- en Noord-Europa (bekend uit Noorwegen, Zweden, Denemarken en N-Duitsland). In de notitieboeken van Imler wordt van deze soort één vondst vermeld: nl. "Lummen, 31-8-1962, (leg. Springael)", zonder verdere aantekeningen. Evenmin werd hiervan reeds herbariummateriaal teruggevonden. Wellicht vandaar figureert deze soort ook op de Antwerpse Aantekenlijst. Luc Lenaerts vermoedt dat de vondst wellicht gebeurde in het kasteelpark Looi (IFBL D6.44), waar bv. ook reeds *Boletinus cavipes* werd aangetroffen. Het zou interessant zijn om te weten waar het betreffende plantgoed ooit vandaan kwam en in Limburg dient er zeker uitgekoken naar deze soort.

2. *LACTARIUS ACERRIMUS* Britzelm. — Gekroesde melkzwam

- *insulsus* ss. Blum (1976), Heinemann (1960), J.E. Lange, Kühner & Romagnesi (Flore Analytique 1953), Ricken, non ss. Moser (= *L. zonarius*), nec ss. Bresadola (pl. 362, = *L. bresadolanus*).
- *zonarius* ss. Bresadola, Neuhoff (1942).

Voor een beschrijving van deze soort verwijzen wij naar Bon & Gaugué (1972), Marchand (1980), Neuhoff (1956), en Vesterholt (1986). Gekleurde illustraties vindt men bij Bon (Toadstools: 83), Britzelmayer (Hymen. Südb, pl. 55), Cetto 634,

← Fig. 5 — *Lactarius zonarius*. a: sporen, b: basidiën, c: macropleurocystidia, d: pseudopleurocystidia, e: elementen van de snede (a,e: *Fraiture* 1429; b-d: *Fraiture* 1743).

Kaart 1 : *Lactarius acerrimus*

Courtecuisse & Duhem 1527, Lange 173 F (als *insulsus*), Marchand 515, Michael-Hennig 5: 20, Moser & Jülich (Farbatlas Lact. 15), Neuhoﬀ (1956) IV 16, Phillips: 80 (let hier op de zeer representatieve "misvormde" vruchtlichamen), Ryman & Holmasen (Svampar: 566).

De eerste waarneming van deze soort in België dateert uit 1944 (Darimont en medewerkers).

Ecologie en verspreiding (Kaart 1):

De Gekroesde melkzwam groeit bij Eik (*Quercus*), mogelijk ook bij Haagbeuk (? *Carpinus*) op neutrale tot kalkrijke bodem. In FUNBEL werd twee keer beuk als gastheer opgegeven, doch dit kan op een vergissing berusten aangezien van één van deze waarnemingen een exsiccaat bewaard wordt waarop eik vermeld staat. In de kalkstreek komt de soort vaak voor in Eikenhaagbeukenbossen, maar geen enkele waarneming geeft met 100% zekerheid aan dat de soort bij haagbeuken groeit. Verspreiding in België: Z in Maasdistr. VA-VZ in de zuidelijke rand van het Maasdistr. (kalkstreek), Z-ZZ in Maasdistr.

(overig deel) Loth., ZZ in Brab. (Tervuren), elders: verdwenen of ontbrekend.

Onderzocht materiaal:

Vlaams distr.: Bornem, dreef 2, IFBL C4.53, 22-10-1949, *Herregods* 1083 (GENT) (det. *Heinemann* als *L. insulsus*). **Brabants distr.:** Tervuren, vijvers, IFBL E4.38, 30-08-1969, bij eiken, *Lauwers* 292 (BR); *ibid.* (park), 6-09-1969, sous *Quercus*, *Heinemann* 4620 (BR). **Maasdistr.:** Esneux, bois de Beaumont, IFBL G7.13, 8-10-1944, *Monoyer* z.n. (LG, als *L. insulsus*; geciteerd in Darimont 1973, tab. 25); Biron, IFBL H7.21, 2-10-1949, *Darimont* z.n. (LG, vermeld in Nat. Mosana 2: 63 en *Lejeunia* 13: 126); Hotton, Parc de la Reine Pédauque, 24-09-1994, IFBL H6.28, *Fraselle* in *Walley* z.n. (priv. herb.); Nismes, Montagne au buis, IFBL J5.31, 24-09-1969, *Cnops* z.n. (BR, als *L. insulsus*); Dailly, IFBL J4.47, 26-08-1971, sous feuillus, *Marchal* 71.100 (BR); Matagne-la-Grande, bois des Mires, IFBL J5.32.13, 09-10-1976, *Querceto-Carpinetum*, *Marchal* z.n. (LG, vermeld in Nat. Mosana 30: 103); Mazée, le long de la route Vaucelles-Mazée, IFBL J5.34.13,

24-09-1992, *Mesobrometum* à *Gentiana germanica* en voie de reboisement, leg. D. Champluvier in *Fraiture* 1705 (BR); Nismes, IFBL J5.41.14+23, 30-09-1995, onder *Quercus* en *Carpinus*, *Walley*n 375 (BR, met aquarel van Omer Van De Kerckhove); Han-s-Lesse, Grande Tinaumont, IFBL J6.25, 10-10-1952, *Querceto-Lithospermetum*, *Darimont* z.n. (LG, als *L. insulsus*); Auffe, IFBL J6.34, 30-09-1956, *Querceto-Lithospermetum*, *Darimont* z.n. (LG, als *L. insulsus*); Ave-et-Auffe, Fonds d'Auffe, petit vallon au pied S de la colline de Turmont, IFBL J6.34.12, 22-08-1971, chèneaie à charme neutrocline, *Lambinon* z.n. (LG, vermeld in Nat. Mosana 25: 32); Resteigne, IFBL J6.34.42, 01-08-1992, onder *Quercus*, *De Meulder* 7389 (BR). **Lotharings distr.:** Villers-s-Semois, IFBL L7.43, 03-09-1994, *Pulmonario-Carpinetum*, *Fraiture* 2192 (BR); Etalle, Bois de la Voline, IFBL L7.43.44, 22-08-1993, *Pulmonario-Carpinetum*, sous *Quercus* et *Carpinus*, *Fraiture* 1889 c. icon. phot. (BR); *ibid.*, 29-07-1994 *Fraiture* 2137 (BR); Villers-s-Semois, Bois de Brossart, IFBL L7.44.31, 12-08-1991, *Pulmonario-Carpinetum*, *Fraiture* 1403 (BR).

DUITSLAND: Eifel, Mürtenbach, 27-08-1989, Eiken-Haagbeukenbos op vochtige, klei-achtige bodem, *Walley*n 89-24 (priv. herb.); *ibid.*, 25-08-1992, *Walley*n z.n. (BR).

3. *LACTARIUS EVOSMUS* Kühner & Romagn. — Vaaggegordelde melkzwam

Syn.: *Lactarius evosmus* f. *brigantiacus*, L. Remy, Bull. Trimestriel Soc. Mycol. France 80: 489 (1964), nom. nud. zonder taxonomische betekenis; ? *Lactarius zonarius* var. *lividus* Lamb., Fl. Mycol. Belg., Suppl. 1: 56 (als "*L. lividus*" nobis) + 330 (correctie in errata niet opgemerkt door Saccardo e.a.)(1887); ?? *Lactarius maliodoros* Boud., Bull. Soc. Mycol. France 16: 195 (1900).
– *zonarius* ss. Korhonen (1984), Neuhoff (1956), Phillips (1981)

Voor een beschrijving van deze soort verwijzen we naar Bon & Gaugué (1972), Kühner & Romagnesi (1954), Marchand (1980), Neuhoff (1956, als *zonarius*), Romagnesi (1962). Afbeeldingen in kleur vinden we in BtSMF 84 (atlas 179), Courtecuisse & Duhem 1528, Korhonen: 101 (als *insulsus*, Marchand 516, Moser & Jülich (Farbatlas Lact. 17), Neuhoff (1956) IV 15 (als *zonarius*), Phillips: 81 (als *insulsus*).

Noordeloos (1995) bestempelt Korhonen's afbeelding van *L. evosmus* als representatief voor *L. zonarius* ss. auct. gall. (die hij *L. insulsus* noemt), doch dit is o.i. fout. In de inleiding bij Korhonen vinden we een tabel waar *Populus* als gastheer wordt genoemd (pleit voor *evosmus*) en uit de Finse beschrijving kan men ook afleiden dat er voor de macrocystiden geen maten zijn opgegeven (want deze cystiden zijn niet goed zichtbaar bij *evosmus*).

Wel zijn de kleuren en de duidelijke zonering op de foto misschien niet zeer typisch maar deze veldkenmerken zijn o.i. veel variabelere dan wel eens wordt gesteld in de literatuur.

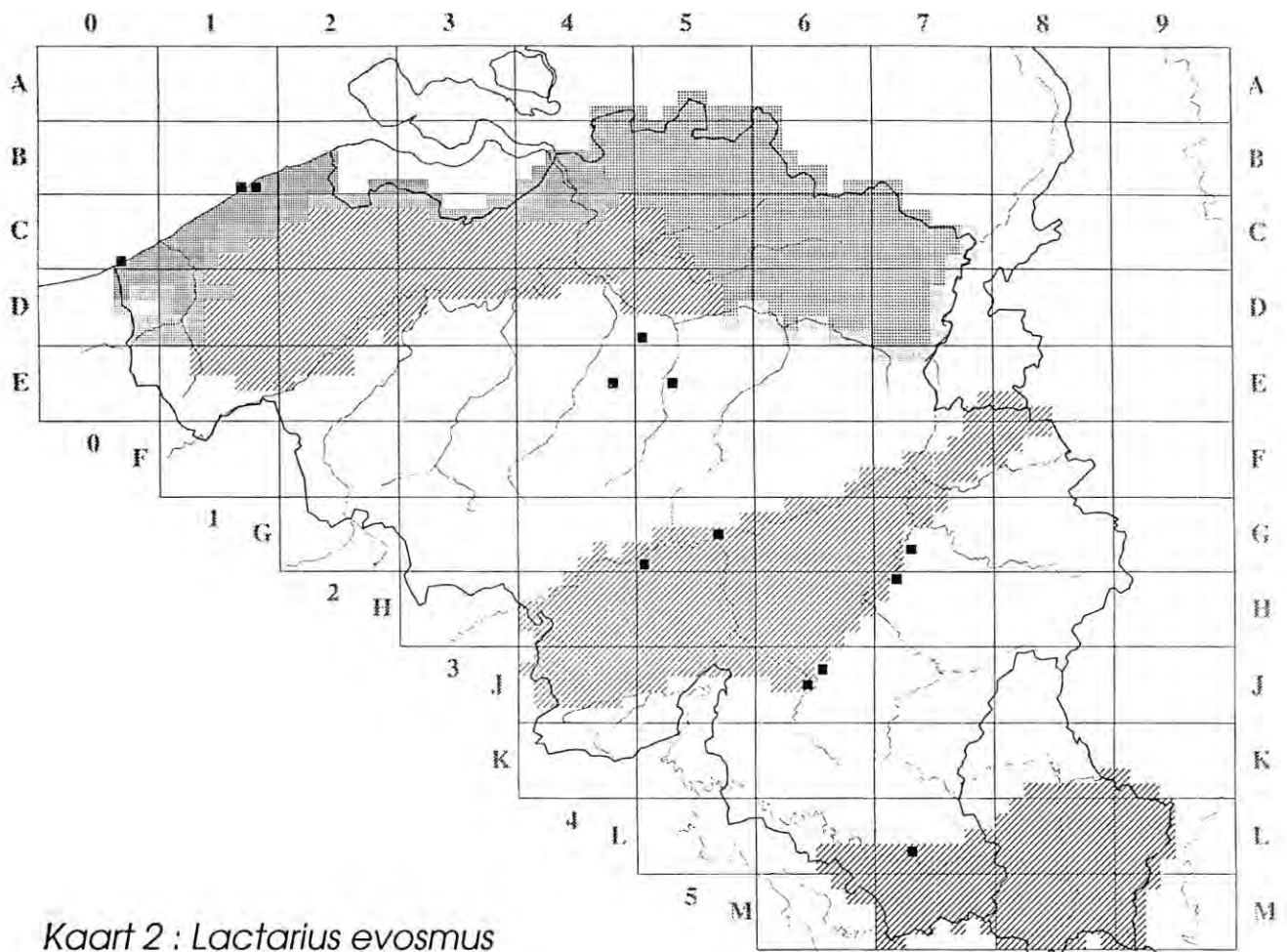
De oudste, controleerbare waarneming van deze soort in België betreft een exsiccaat uit 1885 van de dames Bommer & Rousseau, in een vochtig bos in het Brusselse. *Lactarius evosmus* werd pas als soort beschreven in 1953 en in België als dusdanig voor het eerst gedetermineerd door Romagnesi zelf tijdens het Eerste Europese Mycologische Congres (1956). We wijzen er hierbij op dat alvorens de soort beschreven was, Heinemann zijn vondsten uit De Haan reeds kritisch had bepaald als "*zonarius* f. *pâle*" (Heinemann 1949) en "*insulsus* f. *tétrasporique*" (exsiccaat jaar 1952).

Ecologie en verspreiding (Kaart 2):

Lactarius evosmus groeit bij Eik (*Quercus*), Abelen (*Populus alba*, *P. tremula* e.d.) en Wilgen (breedbladige *Salix*-soorten), op kalkrijke, vochtige bodem. In de kalkrijke duinen komt hij voor bij Kruiwilg (*Salix repens*). In België is het de meest verspreide vertegenwoordiger van zijn sectie, maar zeker niet de algemeenste: Z-ZZ in Mar., Brab., Maasdistr., Loth. (Villers-sur-Semois); elders vermoedelijk ontbrekend.

Onderzocht materiaal:

Mar. distr.: De Haan Zwarte Kiezel, IFBL B1.57, 31-07-1995, *Lachapelle* z.n. (BR); De Haan, IFBL B1.56.34, 26-09-1952, *Heinemann* 1889 (BR, als *L. insulsus* "f. 4-sporique"); *ibid.*, 20-09-1956, bois feuillus planté dans les dunes, det. H. Romagnesi, *Lambinon* z.n. (LG); De Panne, Westhoek, IFBL C0.56.32, 23-10-1993, in een kalkrijk duinmoeras ("*Herminiumpanne*") op sterk humeuze bodem bij *Salix repens*, *Ruben Walley*n & *Marc Leten* in *Verbeken* 93.131 (GENT, BR) (vermeld in AMK Meded. 1994: 101, als *L. zonarius*). **Brab. distr.:** Berg, Torfbroek, IFBL D5.51.31, 26-09-1987, bij wilgen, *De Meulder* 367 & 368 (BR, dupl. ad GENT; besproken en geïllustreerd in AMK Meded. 1988: 66, als *L. zonarius*); *ibid.*, 28-10-1995, groepje bijna rotte exemplaren bij *Populus alba* langs kalkmoeras, *Walley*n 448 (BR); Oudergem, IFBL E4.37, 00-10-1885, bois frais, *Bommer & Rousseau* z.n. (BR, als *L. insulsus*); Oudergem, Rood Klooster, IFBL E4.37.34, 27-10-1943, *Tuymans* 1582 (BR, det *Heinemann* als *L. zonarius*); Oud-Heverlee, 't Zoet Water, IFBL E5.33.31, 12-09-1992, sous *Populus* sp. au bord d'un étang, *Heinemann* 8429 (BR). **Maasdistr.:** Filot, Inzigottes, IFBL G7.43, 27-09-1995 op expo Plantentuin Universiteit Gent, leg. M. Verfaillie in *Walley*n 394 (priv. herb.); Barvaux,

Kaart 2 : *Lactarius evosmus*

sur Hotemme, IFBL H7.12, 23-09-1956, *Querceto-Carpinetum*, Darimont z.n. (LG); Wavreille, Grand-Sart, IFBL J6.25, 24-09-1950, *Mesobrometum*, Darimont z.n. (LG, als *L. insulsus*). **Loth. distr.:** Villers-s-Semois, saulaie joutant la partie W, IFBL L7.43, 01-10-1995, *Salix*, Friture 2460 (BR, met aquarel van Omer Van De Kerckhove).

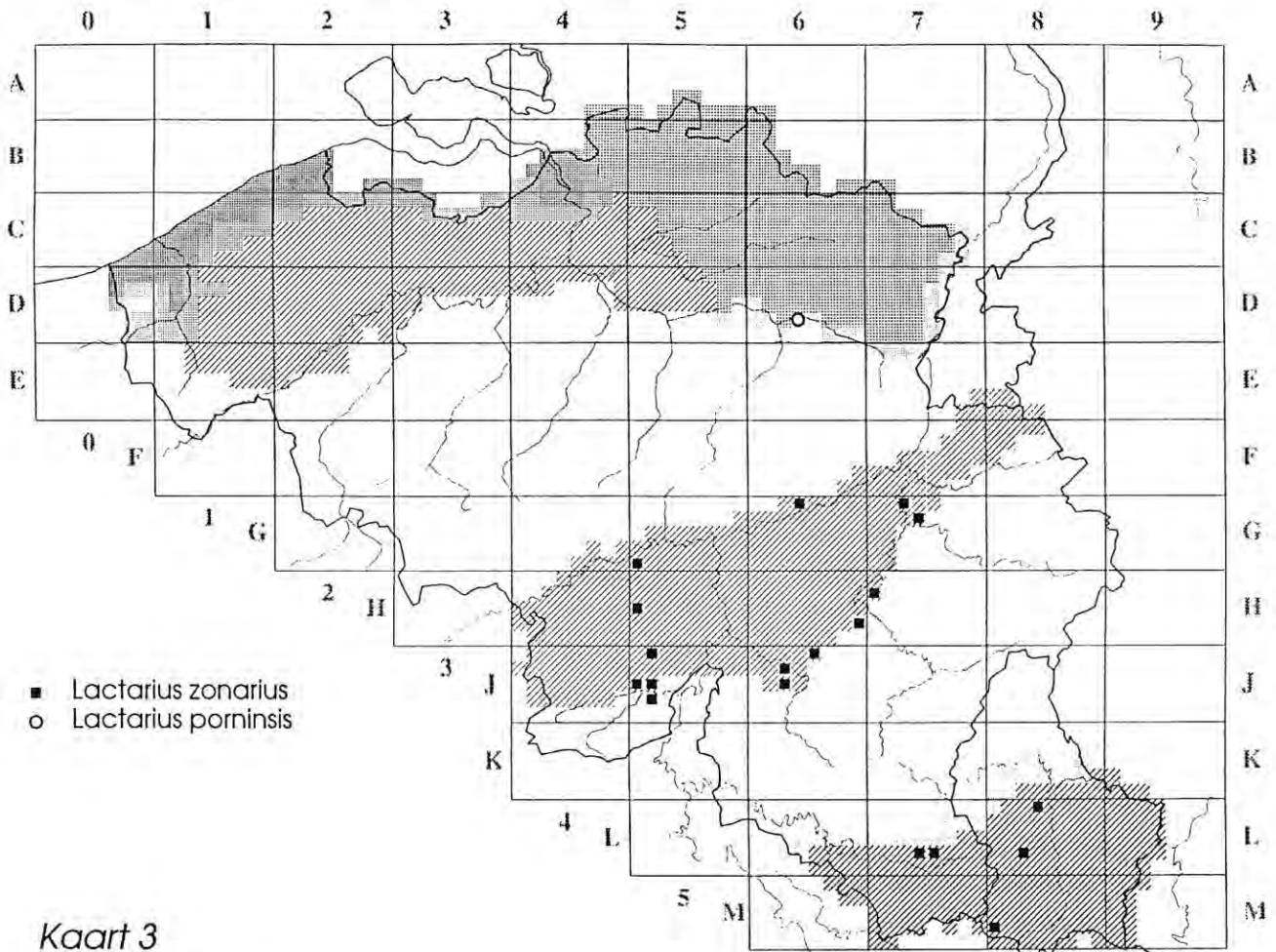
DUITSLAND: Eifel, Mürtenbach, 25-08-1992, nabij beekje in vochtig Eiken-Haagbeukenbos op kleiachtige bodem, Walley n. (priv. herb.). **FRANKRIJK:** Doubs, Lougres, 27-09-1946, Tuymans 1547 (BR, als *L. insulsus*). **ZWITSERLAND:** Bern, Gampele, Seewald, 19-09-1993, sentier d'un forêt avec *Populus*, *Alnus*,... sur sol humide, Friture 1956 (BR).

4. LACTARIUS ZONARIUS (Bull.) Fr. ss. auct. gall.
— Fijngeordelde melkzwam

Syn.: *Lactarius scrobipes* Kühner & Romagn., Bull. Trimestriel Soc. Mycol. France 69: 364 (1954); *L. zonarius* var. *scrobipes* Kühner & Romagn., Fl. Anal.: 474 (1953, ongeldig); *L. zonarius* var. *scrobipes* (Kühner & Romagn.) Bon, Doc. Mycol. 9(35): 39 (1979) & Doc. Mycol. 10(37-38): 92 (1980, overbodig); *Lactarius zonarius* f. *scrobipes* (Kühner & Romagn.) Quadr., Doc. Mycol. 14(56): 32 '1984' (1985).

— *insulsus* ss. Moser, Neuhoff (1956), Noordeloos (1995) ...

Voor een beschrijving van deze soort verwijzen we naar Bon & Gaugué (1972), Kühner & Romagnesi (1954, als *zonarius* en *scrobipes*), Neuhoff (1956, als *insulsus*). Voor gekleurde afbeeldingen kan met terecht bij Bolets de Catalunya 10 pl. 477, Bon (Toadstools: 83), Courtecuisse & Duhem 1529, Dähncke 960, Marchand 517, Michael-Hennig 5: 18 (als *insulsus*), Moser & Jülich (Farbatlas Lact. 16), Neuhoff V 17 (als *insulsus*), Phillips: 81 (als *insulsus*).

Kaart 3

De eerste observaties in België van deze soort werden gedaan in de Famenne door Darimont (1944).

Ecologie en verspreiding (Kaart 3):

Deze melkzwam groeit in loofbossen, vooral bij Eik (*Quercus*), mogelijk ook bij Haagbeuk (*Carpinus*) op kalkrijke bodem. Z-ZZ in Maasdistr. (kalkstreek), Loth. Wat de gastheer betreft, verwijzen we tevens naar de opmerking bij *L. acerrimus*.

Onderzocht materiaal:

Maasdistr.: Ben Ahin, Bois de Beaufort, Ravin de Solière, IFBL G6.24(23?), 5-10-1952, Darimont z.n. (LG, vermeld in Nat. Mosana 8: 27); Rouvieux, au bord de l'Amblève sous le château, IFBL G7.24.43, 26-08-1972, sous *Mespilus germanica* dans une forêt fraîche sur calcaire, det. Schumacher, Demoulin z.n. (LG, vermeld in Natura Mosana 25: 130); Nismes, Montagne au buis, IFBL J5.31, 23-08-1972, *Cnops* z.n. (BR); Merlemont, IFBL J5.12, 09-09-1963, *Querceto-Lithospermetum*, Heinemann 3419 (BR, als *L. cfr. zonarioides*); Villers-s-Lesse, bois dit Rauhisse, IFBL J6.23.33, 03-09-1972, feuillus,

Marchal 72.161 (BR, vermeld in Nat. Mosana 26: 35). **Loth.:** Habay-la-Vieille, Bois de la longue haie, IFBL L7.44.32, 13-10-1992, *Pulmonario-Carpinetum*, sous *Fagus* et *Quercus*, Fraiture 1743 (BR); Hachy, Ob Steinebrück, IFBL L7.45.22, 24-08-1991, Fraiture 1429 (BR).

DUITSLAND: Eifel, Mürtenbach, 27-08-1989, in vochtig Eiken-Haagbeukenbos op klei-achtige bodem, Walleyen 89-25 (BR); *ibid.*, 25-08-1992, z.n. (priv. herb.). **FRANKRIJK:** Seine-et-Oise, Forêt de Coye, Imler z.n. (BR).

Dankwoord

Wij danken de curatoren van de herbaria van Gent (GENT), Meise (BR) en Luik (LG) voor het ontlend van het geciteerde herbariummateriaal. Mil Vandeven leverde ons uit FUNBEL een bruikbare waarneming van J. Volders. Verder werden ons verspreidingsgegevens verschaft door A. Fraselle, J. Lachapelle, A. Marchal en P. Piro; allen van harte bedankt voor de moeite!

Referenties

- BLUM J. (1976) — Etudes mycologiques III. Les lactaires. Paris, Lechevalier.
- BOMMER E. & ROUSSEAU M. (1884). Florule mycologique des environs de Bruxelles. *Bull. Soc. Roy. Bot. Belgique* **23**; *Mém.*: 15-365.
- BON M. (1980) — Clé monographique du genre *Lactarius* (Pers. ex Fr.) S.F. Gray. *Doc. Mycol.* **10**(40): 1-85.
- BON M. & GAUGUÉ G. (1972) — A propos des lactaires "Zonarii" (Quélet em. Kühn. et Rom.). *Doc. Mycol.* **2**(5): 1-8.
- BOUDIER E. (1900) — Champignons nouveaux de la France. *Bull. Soc. Mycol. France* **16**: 193-200, pl. 8-9.
- BUYCK B. (1988) — Twee zeer zeldzame melkzwammen uit het natuurreservaat Berg (provincie Brabant). *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **1988**: 66-72.
- COURTECUISSÉ R. & DUHEM B. (1994) — Les champignons de France. Paris, Eclectis.
- DÄHNCKE R.M. (1993) — 1200 Pilze in Farbfotos. Stuttgart, A.T. Verlag.
- DELOGNE C.-H. (1891) — Les *Lactario-russulés*. Analyse des espèces de Belgique et des pays voisins avec indication des propriétés comestibles ou vénéneuses. *Bull. Soc. Roy. Bot. Belgique* **30**; *Compt. Rend. Sci.*: 70-106.
- DE WILDEMAN E. & DURAND T. (1898). Prodrôme de la flore belge II. Thallophytes (fin), Bryophytes et Ptéridophytes. Bruxelles, A. Castaigne, 133-138.
- HEIM R. (1957) — Champignons d'Europe. II. Paris, Boubée & Co.
- HEINEMANN P. (1948) — Nos lactaires. *Nat. Belges* **29**: 105-114, 1 pl.
- HEINEMANN P. (1949) — L'année mycologique 1948. *Nat. Belges* **30**: 29-30.
- HEINEMANN P. (1960) — Les lactaires (2e édition). *Nat. Belges* **41**: 133-156.
- HESLER L.R. & SMITH A.H. (1979) — North American species of *Lactarius*. Ann Arbor, Univ. Michigan Press.
- KICKX J.J. (1867) - Flore cryptogamique des Flandres. Oeuvre posthume de Jean Kickx. II. Gand, Librairie Générale: 199-203.
- KORHONEN M. (1984) — Suomen rouskut. Helsinki, Otava.
- KÜHNER R. & ROMAGNESI H. "1953" (1954) — Compléments à la "flore analytique". II. Espèces nouvelles ou critiques de *Lactarius*. *Bull. Trimestriel Soc. Mycol. France* **69**: 361-388.
- LAMBINON J. (1957) — Champignons observés en Belgique au cours de la première session européenne de mycologie (15-22 septembre 1956). *Bull. Trimestriel Soc. Mycol. France* **73**: XXXV-L.
- LAMBOTTE J. (1887) — La Flore Mycologique de la Belgique. Suppl. I. Bruxelles, Hayez.
- MARCHAND A. (1980) — Champignons du Nord et du Midi. 6. Lactaires et pholiotes. Perpignan.
- MICHAEL E. & HENNIG B. (1970) — Handbuch für Pilzfreunde. V. Milchlinge (*Lactarii*) und Täublinge (*Russulae*). Jena, Fischer.
- NEUHOFF W. (1956) — Die Milchlinge (*Lactarii*). Pilze Mitteleuropas. IIb. Bad Heilbrunn, Klinkhardt.
- NOORDELOOS M.E. (1995) — *Lactarius* (DC.: Fr.) Pers. In ARNOLDS E., KUYPER TH.W. & NOORDELOOS M.E. (red.) — Overzicht van de paddestoelen in Nederland: 271-282. N.M.V., Wijster.
- PERSOON O., PRINTZ P. & STORDAL J. (1992) - *Lactarius*. In HANSEN L. & KNUDSEN H. (Ed.) — Nordic Macromycetes. Vol. 2.: 360-374.
- PHILLIPS R. (1981) — Paddestoelen en schimmels van West-Europa. Antwerpen, Spectrum.
- PILTAVER A. (1992) — *Lactarius illyricus* sp. nov. from Slovenia. *Mycol. Res.* **98**: 694-696.
- ROMAGNESI H. "1956" (1957) — A propos de la monographie des lactaires de W. Neuhoff. *Bull. Trimestriel Soc. Mycol. France* **72**: 324-340.
- ROMAGNESI H. "1968" (1969) — *Lactarius evosmus* Kühner & Romagnesi. *Bull. Trimestriel Soc. Mycol. France* **84**, atlas pl. 179.
- VERBEKEN A., FRAITURE A. & WALLEYN R. (1995) — Violetverkleurende melkzwammen in België (Bijdragen tot de kennis van het genus *Lactarius* in België. 1. De sectie *Uvidi*.) *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **1995**: 82-97.
- VESTERHOLT J. (1986) — Nye eller sjældne mælkehatte. *Svampe* **14**: 54-58.
- WALLEYN R. & VERBEKEN M. (1994) - Bijzondere waarnemingen 1993. *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **1994**: 100-103.

Tabel 1. Nomenclatuur van de *Zonarii* bij enkele Belgische auteurs.

	<u>acerrimus</u>	<u>evosmus</u>	<u>zonarius ss. auct. gall.</u>
Kick (1867):		<i>insulsus</i>	-
Bommer & Rousseau (1884):	<i>insulsus p.p.?</i>	<i>insulsus</i> (*)	
Lambotte (1880, 1887):	<i>insulsus</i>	<i>z. var. lividus</i> (?)	?
Delogne (1891):	± <i>insulsus</i>	-	± <i>zonarius</i>
Heinemann (1948):	<i>insulsus</i>	<i>zonarius p.p.</i>	<i>zonarius p.p.</i>
Heinemann (1960):	<i>insulsus</i>	<i>evosmus</i>	<i>zonarius</i>

(*) o.b.v. exsiccaat van vondst uit 1885

Tabel 2. Sporenmetingen (μm) bij *Lactarius zonarius* en *L. evosmus*, vergeleken met enkele literatuurgegevens (n = 20 per exsiccaat).

<u>zonarius</u>			<u>evosmus</u>		
Marchal 1743	6,3-6,9-7,5 × 5,1-5,8-6,5(-6,6)	Q = 1,19	Verbeken 131	6,0-7,1-8,3(-8,9) × 4,6-5,3-6,0	Q = 1,34
Fraiture 1429	6,2-7,0-7,8 × 5,3-5,8-6,4	1,19	Walley 448	7,0-7,6-8,4 × 5,1-5,8-6,5	1,32
Cnops 23-8-72	6,5-7,3-8,2 × 5,5-5,9-6,4	1,24	Walley 394	7,2-7,7-8,3 × 5,9-6,3-6,8	1,22
Demoulin 26-8-72	6,8-7,5-8,2 × 5,6-6,1-6,6	1,23	Heinemann 8429	7,0-7,8-8,8 × 5,4-6,0-6,5	1,32
Marchal 72.161	6,7-7,7-8,7(-9,2) × 5,4-6,2-6,9(-7,4)	1,24	Fraiture 2460	6,9-8,0-9,2 × 5,5-6,5-7,4	1,24
gemiddelde	6,5-7,3-8,1 × 5,4-6,0-6,6	1,22	gemiddelde	6,8-7,6-8,6 × 5,3-6,0-6,6	1,29
Marchand (1980)	(6,25-)7-8(-8,75) × 5,6-6,25		Marchand (1980)	(6,25-)7-9,2 × 5,6-6,25	
Bon (1980)	7-8,5 × 6-6,6		Bon (1980)	6,5-8,5(-9,5) × 6-7(-7,5)	
Kühn. & Ro. (1954)	7,5-8,5 × 6,2-7		Kühn. & Ro. (1954)	6,7-9,2 × 5,2-7	
Neuhoff (1956)	7-8,5 × 6-7		Neuhoff (1956)	7-9,5 × 6-7,5	
			Korhonen (1980)	8,5-9,5 × 6,5-7,5	

Zo werd ik mycoloog

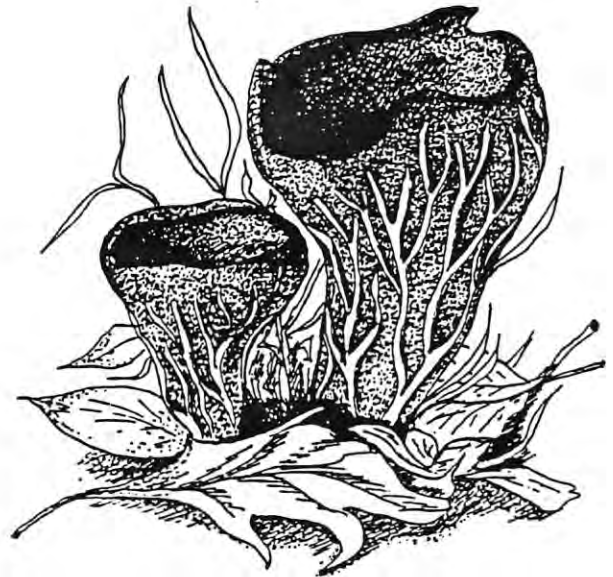
W. Kuijs

Mijn naam is Willem Dirk Johannes Kuijs en ik ben geboren op 5 juni 1921 te Middelburg in Zeeland. Tijdens mijn jeugd vond ik op de Middelburgse stadswallen paddestoelen, achteraf denk ik dat het *Coprinus comatus* en *C. micaceus* s.l. zijn geweest. Wij woonden toen in Klein Vlaanderen.

Op 1 juli 1947 werd, ik te Sint Jansteen, in oost Zeeuws-Vlaanderen, geplaatst als douaneambtenaar. In de waterleidingbossen kwam ik tijdens mijn velddiensten aldaar *Macrolepiota procera* tegen. Op 1 oktober 1954 werd ik overgeplaatst naar Retranchement in west Zeeuws-Vlaanderen en had toen de atletiek als hobby.

Per 1 januari 1960 was er een overplaatsing naar Rotterdam waar ik in de petroleumhavens te werk werd gesteld. Na meerdere omzwervingen ben ik in Goes terecht gekomen alwaar ik om gezondheidsredenen de dienst per 1 oktober 1978 heb verlaten.

Van de dokter moest ik veel naar buiten, wat geen straf was, ik begon paddestoelen te fotograferen. Als dan de dia's van de ontwikkelcentrale terug kwamen deed zich een probleem voor, welke paddestoelen het betrof? Elseviers paddestoelengids gekocht en nog enkele andere werkjes, toen kwam ik er achter dat je paddestoelen naar het Rijksherbarium te Leiden kon sturen. Na de eerste zending kreeg ik antwoord van de heer M.E. Noordeloos, hij heeft mij aangeraden lid te worden van de Nederlandse Mycologische Vereniging en Moser aan te schaffen. Tijdens een bezoek aan Brugge kocht ik het werk van Roger Phillips "Paddestoelen en Schimmels van West-Europa". Ook is toen een microscoop aangeschaft. Op aanraden van de heer C. Bas begon ik enkele kleine projecten te inventariseren i.v.m. het karteringsproject in Nederland. Ik heb toen na enige tijd besloten om heel Zuid-Beveland te inventariseren waarvan in 1988 een rapport van 201 bladzijden met als resultaat 646 soorten fungi. In het najaar van 1991 verscheen mijn rapport over de paddestoelen van Schouwen-Duiveland met 208 bladzijden en 781 soorten fungi. Inmiddels was ook gewerkt aan de inventarisatie van Noord-Beveland waarvan in 1993 een rapport verscheen van 181 bladzijden en een resultaat van 629 soorten. Tevens was ik lid geworden van de Antwerpse Mycologische Kring. Het gevolg was dat enkele leden van die vereniging met mij op Noord-Beveland op excursie gingen waarbij goede en prettige contacten werden gelegd.

Helvella acetabulum, Bokaalkluifzwam
tekening: N. Kuijs

Een rapport over de paddestoelen van Walcheren is nu begin 1996 uitgekomen, het werd een dikke pil van 373 bladzijden en het resultaat is 1002 soorten fungi.

Tijdens onze kampeervakantie en verblijven te Cadzand was in 1984 een aanvang gemaakt met het inventariseren van de Braakmanbossen, de Erasmushoeve en de Zwarte polder in west Zeeuws-Vlaanderen.

Op 20 mei 1995 was er een excursie in NMV en AMK verband in de waterleidingbossen van Sint Jansteen en Clinge met 26 deelnemers en een resultaat van 140 soorten fungi waarvan Hubert de Meulder 5 soorten vond die nog niet van Nederland bekend waren.

Ik hoop in 1997 over de paddestoelen van Zeeuws-Vlaanderen een rapport uit te kunnen geven. Er zijn nu al heel veel gegevens van dit gewest bekend. Op 18 mei 1996 en in oktober 1996 hebben we in voornoemde bossen excursies met de AMK en de NMV die kunnen bijdragen aan de inventarisatie van Zeeuws-Vlaanderen.

Zeeland bestaat uit overkanten, sedert het verwezenlijken van het Delta-plan kunnen we nu rechtstreeks naar bijna alle eilanden rijden zonder overtochten met veerboten. Zeeuws-Vlaanderen maakt daarop een uitzondering zodat we om daar vanuit Goes te komen van een veerboot gebruik maken. Na Zeeuws-Vlaanderen komen de voormalige eilanden Tholen en Sint Philipsland aan de

beurt, ik heb er al wat gegevens verzameld. Er is nu sprake van dat Goeree-Overflakkee bij Zeeland zal worden gevoegd. Van Goeree zijn reeds veel paddestoelen gegevens bekend waarover ik kan beschikken. Er is alleen nog een goede gezondheid en een lang leven nodig om alle plannen te kunnen verwezenlijken.

Tijdens onze vakanties in Zeeuws-Vlaanderen heb ik in Belgisch Vlaanderen al wat inventarisaties verricht in het Zoute bij Knokke, De Haan langs de kust en in het bos bij De Panne. Bovendien hebben mijn vrouw en ik geïnventariseerd in de bossen van Lippensgoed Bulskampveld in de omgeving van Beernem. Alle in België verzamelde gegevens heb ik doorgegeven aan Emile Vandeven voor het Vlaamse Karteringsproject.

Aan enkele excursies van de AMK heb ik deelgenomen zoals het Koningsbos bij de Klinge. Dit is een verhaal apart, het stormde die dag geweldig en er waaiden tijdens die excursie verschillende bomen

om. Op de terugweg bij Perkpolder aangekomen bleek de veerboot niet te kunnen varen daar het gehele veerplein onder water stond i.v.m. de hoge waterstand in de Schelde, wij terug en via België en de Liefkenshoektunnel weer naar Goes. Ook een vruchtbare en gezellige excursie maakte ik mee op linker Scheldeoever bij Sint Anna.

Verder heb ik nog een paddestoelententoonstelling bezocht in de universiteit van Gent alwaar ik kennis maakte met professor Van der Veken. Tijdens het najaar van 1995 werd ik opgebeld door Jaak Van de Meerssche die met vakantie was in Port Zeelande, we maakten een afspraak en zijn toen een dag in de waterleidingbossen van Oranjezon op Walcheren aan het zwerven geweest.

Zoals u ziet kunnen kleine zaken zoals enkele dia's van paddestoelen uitgroeien tot grote gevolgen zoals het inventariseren van geheel Zeeland.

Nieuwtjes uit de tijdschriften

K. Van de Put

Reinland-Pfalzisches Pilz Journal Heft 5 (1995)

In een uitgebreid artikel met sleutel en microtek. bespreekt J. Haffner de pseudoapiculate en apiculate Pezizasorten. Verder worden nog behandeld: *Pseudorhizina sphaerospora*, *Geopora sumneriana*, *Leucostoma cincta* en enkele interessante vondsten van *Conocybe*, *Galerella* en *Psathyrella*. Bij de boekbespreking van de wereld monografie van Aas Olav over de Thecotheussoorten wordt een sleutel mee afgedrukt.

Persoonia volume 16 part 1 (1995)

Beatrice Senn-Irlet behandelt het genus *Crepidotus* in Europa met sleutel tot en bespreking van alle voorkomende soorten met kl.foto's en microtek. In hun artikel over met bomen beplante wegbermen behandelen P.J. Keizer en E. Arnolds *Hebeloma anthracophilum*, *H. crustiliniforme* s.l. en ss. Boekhout, *H. helodes*, *H. longicaudum*, *H. spoliatum*, *H. truncatum*, *Inocybe albo-marginatum*, *I. amethystina*, *I. huijsmanii*, *Laccaria laccata*, *L. proxima*, *L. purpureobadia*, *Leccinum oxydabile*, *Mycena aetites*, *M. filopes*, *M. vitrea*, *Pluteus pallescens*, *Psathyrella fulvescens*, *P. rhombisporus*,

P. seymorensis, *Psilocybe bullacea*, *Russula decipiens*, *R. graveolens* et formae, *R. parazurea*, *Tricholoma scalpturatum*, *Tubaria furfuracea*, *Ramariopsis kunzei*, *Helvella* cfr. *corium*, *H. cupuliformis*, *Otidea alutacea* en *O. bufonia*. M. Castro en L. Freire brengen *Gyroporus ammophilus* comb. et stat. nov., een giftige dubbelganger van *G. castaneus*.

Bulletin trimestriel de la Société Mycologique de France

Tome 107 (1991)

C. Moreau bespreekt recente in Frankrijk voorgekomen mycotoxicosen en G. Chevassut brengt een bijdrage tot de systematische studie van plantparasiterende micromyceten. Kleinsporige Cortinariussoorten gelijkend op de *Armeniaci* worden besproken door F. Trescol en C. Epinat, met sleutel. J. Morand levert een bijdrage tot de kennis van de Aphyllophorales en Heterobasidiomyceten uit de Maine-Loire streek en *Psathyrella bivelata* sp.nov. is een nieuwe *Cystopsathyra* van M. Contu. *Fomitopsis iberica* is nieuw voor Frankrijk en R. Courtecuisse stelt een programma voor voor inventarisering en kartering der Franse zwammen. In het Atlas gedeelte vinden wij afbeeldingen van *Cortinarius olidoame-*

thysteus, *C. pseudovulpinus*, *Lactarius sanguifluus* var. *vinosus*, *Bolbitius reticulatus*, *B. varicolor* en *Volvariella bombycina*.

Tome 108 (1992)

In zijn Prodrôme voor een Analytische Flora van de Agaricomyceten bewerkt H. Romagnesi het subgenus *Hemimycena* en de sectie *Vaginatae* (= *Amanitopsis*). *Russula suberretorum* sp. nov. is een nieuwe soort onder Kurkeik en wordt beschreven en getekend door C. Dagron (met kl.fot.). A. David et al. bespreken zeldzame of nieuwe *Phellinus*-soorten uit Frankrijk: *Phellinus allardii*, *P. chrysoloma*, *P. ferrugineofuscus*, *P. nigrolimitatus*, *P. lundellii* en *P. rosmarini* (met kl.fot.). M. Pieri en B. Rivoire bespreken het genus *Phellinus* in Frankrijk, met een determinatiesleutel terwijl Michèle Dumont het paddestoelenfresco van Plaincourault bespreekt (met fot.). Irene Collin bengt een Franse vertaling van de *Inocybe*-sleutel uit Die Gattung *Inocybe* in Bayern van Stangl. G. Redeuilh maakt een kritische studie over *Boletus rhodopurpureus* (met kl.fotos) en J. Mornand gaat verder met zijn studie over de *Aphyllophorales* uit Maine-et-Loire. Verder is er nog een studie over de Macromyceten uit het Alpen hoogveen en brengt H. Henry enkele nieuwe of zeldzame *Cortinarii* met microtek. van *C. fuscotinctus* en *C. paracephalixus*. In het atlas gedeel-

te is er een kl.foto van *Camarops petersi*.

Tome 109 (1993)

R. Henry bespreekt het subgenus *Sericeocybe* met een sleutel tot de *Canini*. In "Informations Mycologiques" behandelen M. Pieri en B. Rivoire het genus *Trametes* en aanverwanten, met sleutel tot de geslachten en de soorten. De Myxomyceten en de Gasteromyceten uit het Maine-et-Loire departement worden bekeken door J. Mornand en Boidin et al. bestuderen de *Aphyllophorales* van Réunion. J. Guinberteau en R. Courtecuisse brengen enkele duinpaddestoelen van de Aquitaanse kust met uitgebreide micro- en macrotek. van *Agrocybe pusiola*, *Limacella furnacea*, *Oudemansiella mediterranea*, *Rhodocybe popinalis* en *Stropharia halophila* f. *occidentalis*.

Russula straminea wordt besproken door H. Marxmüller en A. David et al. behandelen enkele soorten uit de geslachten *Coltricia*, *Donkioporia* en *Flaviporus*. Verder gaat M. Gaignon voort met zijn actualisering der namen in het werk van Bourdot en Galzin. In de atlas vinden wij afbeeldingen van *Cortinarius fuscotinctus*, *C. rickenianus*, *C. homomorphus*, *Fomitopsis iberica*, *Inocybe subhirtella*, *I. glabrodiscalis*, *Agaricus nivescens* var. *squamosipes*, *Amanita muscaria* f. *americana*, *Agrocybe dura*, *Amanita aureola*, *Flaviporus brownii*, *Hemimycena candida*, *H. cephalotricha* en *H. mairei*.

Nieuw in de bibliotheek

De nieuwe Nederlandse "Standaardlijst"

ARNOLDS E., KUYPER TH.W. & NOORDELOOS M.E. (red.) (1995) — **Overzicht van de paddestoelen in Nederland**. N.M.V. 876 p., 16 pl.

De nieuwe Standaardlijst van de Nederlandse macrofungi is van de pers, en heet nu "Overzicht van de paddestoelen in Nederland". Het resultaat is een zeer lijvig boek geworden, dat inderdaad zoveel informatie bevat dat de naam standaardlijst "wat te mager" zou zijn uitgevallen. Aan het boek werkten niet minder dan 24 auteurs (beroeps- en amateurmycologen) en 3 redacteuren die o.a. de honderdduizenden waarnemingen, die paddestoelkijkend (en samenhorig!) Nederland de laatste decennia heeft bijeengebracht, kritisch hebben verwerkt.

Dit naslagwerk geeft voor elk van de 3488 macrofungi die ooit in Nederland zijn waargenomen, zeer relevante en vlot leesbare informatie over de nomenclatuur (incl. een Nederlandse naam voor

elke soort!), bibliografische verwijzingen, frequentie, ecologie en verspreiding. Verder vindt men er ook lijsten in terug van de Nederlandse myxomyceten en enkele andere ("micro")fungi die niet in het "Overzicht" behandeld worden, maar wel worden opgegeven in het kader van de kartering (bv. *Rhytisma acerinum*). Het geheel is opgefleurd met 16 kleurplaten (beetje zoekwerk) met goede tot zeer goede aquarellen van Eef Arnolds (bv. eindelijk eens een representatieve kleurafbeelding van *Russula decipiens* of *Leucoagaricus georginae*), pentekeningen en 80 verspreidingskaartjes. In enkele bijlagen vinden we tenslotte een beknopte standaardlijst (ook op diskette verkrijgbaar) en een overzicht van de nomenclatorische veranderingen die werden doorgevoerd sinds de vorige standaardlijst. Voor een algemene index was geen plaats meer, maar er werd beloofd dat deze apart zal worden uitgegeven. Het boek is ook stevig ingebonden en de prijs ervan is dankzij verscheidene subsidies gedrukt tot een echt "koopje".

Dit buitengewoon nuttige boek kan niet anders dan als onmisbaar worden bestempeld voor iedere Nederlandse of Vlaamse amateur- of beroepsmycoloog, en zal zeker ook de ecologen of natuurbeschermers (herwerkte Rode Lijst) van groot nut zijn. De gegevens betreffende de ecologie en de frequentie van veel paddestoelen in Nederland zijn in veel gevallen wellicht ook geldig voor Vlaanderen (behalve dan misschien voor het Brabants district), en derhalve zeer welkom. Dergelijke goede waar hoeft eigenlijk geen reclame, en daarom zal ik me verder beperken (met rode kaken) tot enkele kritische opmerkingen.

Zoals het tegenwoordig wel vaker voorvalt, is het afwerken van een boek een race tegen de tijd die altijd wel enkele kleinere foutjes meebrengt. Zo worden reeds enkele errata en aanvullingen bij het boek meegeleverd, maar kan ook de zeer kritische lezer op verscheidene plaatsjes nog typfoutjes e.d. terugvinden: bijv. op blz. 13 waar in de eerste kolom nog sprake is van *Stropharia aurantiaca* (moet zijn *Psilocybe aurantiaca*), Rijststrovolveria (i.p.v. Tropische beurszwam), Oesterzwam (i.p.v. Gewone oesterzwam) en Oranjegroene melkzwam, (i.p.v. Smakelijke melkzwam, + haakje vergeten), blz. 830 vermelding van *Peroneutypa heteracantha* in lijst niet opgenomen taxa, die evenwel ook als synoniem staat bij *Eutypella scoparia* blz. 639.

Het verbaast me ook een beetje dat het boek van Courtecuisse & Duhem, dat toch al meer dan een jaar geleden verscheen, niet in de lijst op blz. 49 is opgenomen.

Het effect van een specialist (en ze hebben er veel) of het reeds behandeld zijn in de Flora Agaricina Neerlandica (bv. *Entoloma*, *Inocybe*, *Hygrocybe*, *Scutellinia*) of het beschikbaar zijn van zeer degelijke monografieën in de literatuur (bv. polyporen) maakt wellicht dat sommige genera iets perfecter zijn uitgewerkt dan andere (bv. sommige genera van de Leotiales). Zo heb ik enkele opmerkingen bij *Lactarius* en verwijs naar onze studie van dit geslacht in België [AMK Meded. 1995(3)] die het aanvaarden van *Lactarius flavidus* als een goede soort (in het boek als variëteit) nogmaals bevestigt, en ook naar ons artikel in deze Mededelingen voor enkele opmerkingen betreffende de zonarius-groep. Voorts zou ik bij de melkzwammen wat meer verwijzen naar de zeer accurate beschrijvingen van Marchand (i.p.v. van deze van Bon). Het valt me eigenlijk ook op dat men voor de illustraties slechts zelden verwijst naar minder bekende boeken of naar de vaak zeer schitterende kleurenfoto's die men tegenwoordig in vele kleine tijdschriften aantreft. Een naslagwerk als dit Overzicht kan toch

een ideale gelegenheid vormen voor het catalogeren van deze in de praktijk vrij moeilijk op te sporen kleurplaten, maar wellicht werd hier door de redactie enige beknoptheid geboden, gelet op het reeds zeer volumineuze geheel.

Over de vele nomenclatorische wijzigingen ten opzichte van de vorige editie zal menig amateur zich wel vragen stellen, maar deze zijn het logisch gevolg van reeds jarenlang veranderde wetenschappelijke regels (1980,...) waarmee bv. Moser in zijn laatste editie (1983) nog geen rekening heeft gehouden (tijdgebrek), maar die ook in herdrukken van populaire boeken als Phillips nooit zijn doorgedrongen. Heel wat studeerwerk dus, maar dit is inherent aan wetenschap. Splinternieuw zijn wel de honderden Nederlandse namen die ter gelegenheid van deze lijst werden gecreëerd. Een lovenswaardig initiatief, hoewel het niet te ontkennen valt dat sommige namen wat ver gezocht zijn, maar andere dan ook weer ronduit grappig: Wissewasje, Sinterklaasschijfje, Discowaskorstje, Bruinesuikerzwam. Het weze gezegd dat de Vlamingen hierbij niet geraadpleegd werden (er circuleerden hier nochtans al heel wat nieuwe namen), daar waar de eerste Standaardlijst van Nederlandse paddestoelnamen toch vertrokken is van een lijst van de Antwerpenaar Moens. Maar laten we eerlijk zijn, we zijn van dit karwei nu toch ook verlost!

Een beetje nieuwsgierig heb ik ook eens nagegaan in hoeverre er in dit werk naar Belgische literatuur wordt verwezen. Dit blijkt eigenlijk wel mee te vallen. Zo verwijst men toch verschillende malen naar Heinemann, de *Icones Mycologicae* (bv. bij *Galerina*), *Sterbeecia* (bv. bij *Ceratobasidium*) en zelfs naar Dumortiera (bv. bij *Onygena*). Maar men doet dit bv. niet bij *Calocera pallidospatulata* (in *Sterbeecia* 15 met kleurenfoto) of *Helicobasidium brebissonii* (in Dumortiera 7-8), daar waar er toch goede én Nederlandstalige beschrijvingen van deze soorten zijn terug te vinden in vernoemde referenties. Het niet verwijzen bij *Melanoleuca cinereifolia* en *Inocybe aeruginascens* naar het verdienstelijke werk van wijlen Frank De Raeve in de *Icones Mycologicae* vind ik eigenlijk wel een gebrek. De Mededelingen van de Antwerpse Mycologische Kring zijn nog niet zo bekend (maar het verbetert), toch wordt er al eens naar verwezen, bv. bij *Russula amethystina* (maar de daar gebruikte afkorting vinden we niet vermeld in de lijst blz. 750-753).

Tenslotte vind ik het persoonlijk ook jammer dat de Nederlanders de afkortingen van de auteurs zoals voorgesteld door het werk van Brummitt & Powell

(Authors of Plant Names, 1992) nog niet volgen; dit zou nochtans de verspreiding van gestandaardiseerde namen sterk bevorderen (misschien in de volgende versie?).

Maar laten we deze details terzijde, met dit Overzicht wordt het tijdens volgende seizoen weer een stuk aangenamer mycologie te bedrijven.

R. Walley

L. JALINK (1995) — De Aardsterren van Nederland en België. N.M.V. 64p.

Dit werkje behandelt alle in Nederland en België voorkomende aardsterren inclusief *Astraeus*, *Myriostoma* en *Mycenastrum*. Na een algemene inleiding omtrent historiek, systematiek en ecologie worden de belangrijkste kenmerken besproken die van belang zijn voor het determineren der verschillende soorten. Stuk voor stuk worden alle elementen grondig besproken en voorgesteld met verduidelijkende zowel macroscopische als microscopische tekeningen. In een tabellarisch overzicht worden de soorten in verschillende hoofdgroepen ingedeeld in functie van de bijzondere kenmerken zoals hygrosopische eigenschappen, gewimperde of gevoerde

mondzone's, gesteeld of zittend peridium etc. Daarna volgen verschillende determineersleutels met hoofd- en hulpsleutels. Vervolgens worden al de soorten elk afzonderlijk besproken met een volledige beschrijving en gegevens over de ecologie, verspreiding in Nederland en België, vergelijking met andere soorten, met verspreidingskaartjes voor Nederland en alles mooi gedocumenteerd met 18 kleurfoto's.

Dit zeer interessante werkje mag zeker niet ontbreken in de bibliotheek van wie zich regelmatig met mycologie bezig houdt en is een absolute must voor de echte Gasteromyceten fanaten. Ondanks de soms wat summierere gegevens over het voorkomen in België zal het zeker voor vele jaren de aardsterren bijbel blijven in de Lage landen.

Het boekje kost vijftien gulden en is te verkrijgen bij:

- Henk Lammers, Hoofdstraat 92, NL-5706 AM Helmond
- Leo Jalink, p/a Rijksherbarium, Einsteinweg 2, NL-2333 CC Leiden.

K. Van de Put

Overlijdens

Op 13 december 1995 overleed in het ziekenhuis te Montigny-le-Tilleul Mevrouw J. Helsen-Crochelet op 76 jarige leeftijd.

Mevrouw Helsen wonende in Gourdinne-Walcourt is vanaf haar aansluiting in 1958 onze vereniging zeer genegen geweest. Zij bezorgde ons destijds verschillende zeldzame paddestoelen voor onze tentoonstelling in het Peerdsbos en spoorde ook haar echtgenoot aan aan zich in de mycologische wetenschap te verdiepen. Zij werd een grote bewonderaarster van wijlen onze ere-voorzitter Louis Imler maar vooral ook van de pionier van de mycologie in Vlaanderen, Frans Van Sterbeeck.

We zullen haar lieve verschijning moeten missen en zullen haar steeds indachtig blijven. Aan haar echtgenoot bieden we onze innige deelneming en verbondenheid aan.

Op 30 december 1995 overleed in het Sint-Vincen-tius ziekenhuis te Antwerpen de echtgenote van ons lid Ivo Antonissen op 52 jarige leeftijd. Wij bieden

onze goede vriend Ivo en familie onze oprechte deelneming aan bij dit smartelijk verlies. Ook Ivo wensen wij veel sterkte.

Op 18 januari 1996 overleed aan de gevolgen van een verkeersongeval ons lid Jos Van Winkel uit Overpelt. Hij was een man die geïnteresseerd was in alle facetten van de natuur. Ook aan zijn familie bieden wij onze innige deelneming aan.

Ook onze ouderdomsdeken, eeuweling, medestichter en ere-bestuurder, Willy Van Elsen, overleed op 20 februari in het Algemeen Ziekenhuis Den Brandt te Boom. Hij was bijna 102 jaar. Het heeft niet mogen zijn hem te mogen begroeten bij de viering van 50 jaar A.M.K. Ook zijn droom de oudste Belg te worden is niet in vervulling gegaan.

Met Willy Van Elsen verliest onze vereniging een der steunpilaren van het eerste uur. Willy we zullen je blijven gedenken. Wij bieden aan de familie onze diepe gevoelens van medeleven aan.

Educatieve avonden

Deze bijeenkomsten gaan door in het verenigingslokaal, Ommeganckstraat 26 te 2018 Antwerpen, aanvang telkens om 20 uur. Vóór iedere vergadering is er vanaf 19u30 gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlennen.

dinsdag 9 april	De geur van paddestoelen	<i>F. Dielen</i>
dinsdag 23 april	Determinatieavond van lentepaddestoelen	<i>F. Dielen</i>
dinsdag 14 mei	Determinatieavond	<i>A. de Haan</i>
dinsdag 28 mei	Determinatieavond	<i>F. Dielen</i>
dinsdag 11 juni	Nomenclatuur van zwammen	<i>H. Hendrickx</i>
dinsdag 25 juni	Afrikaanse melkzwammen	<i>A. Verbeken</i>

Voorjaarsexcursies 1996

Bijeenkomst voor de excursies telkens om **9 uur 45**, op de aangeduide plaats, **tenzij het anders vermeld is**. Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid. De aangeduide reisweg geldt bij vertrek uit Antwerpen.

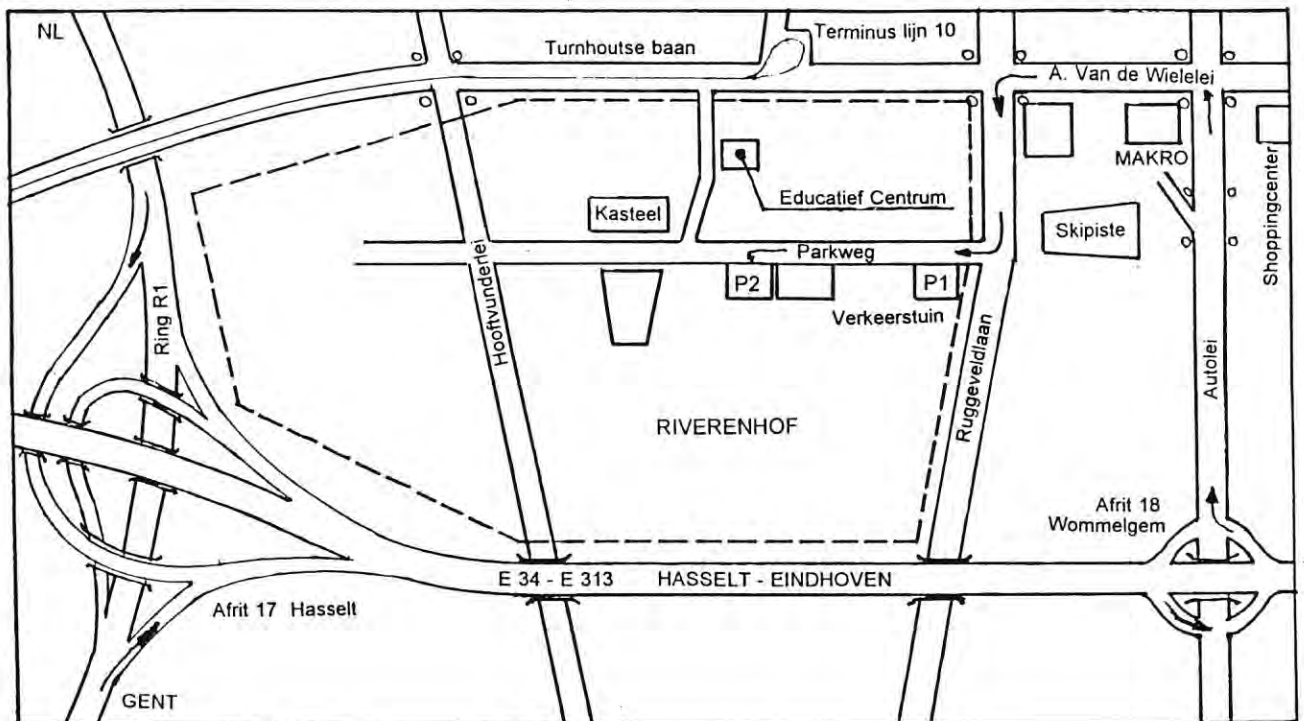
Zondag 14 april	Bosaanplantingen Antwerpen Linkeroever. Bijeenkomst aan de terminus van trams 2 en 15 (deze trams komen langs het station Antwerpen-Centraal). Vanop de ring rond Antwerpen richting Gent (E17) rijden. Na de Kennedytunnel de eerste uitrit (nr.6) nemen. Bijeenkomst op de parking tegenover de verkeerslichten aan het einde van de afrit. contactpersoon: J. Van de Meerssche
Zaterdag 20 april	Sinaai Heirnisse. Bijeenkomst om 9 uur 30 in de Liniedreef. Bereikbaar via de E17, uitrit 13 naar Sinaai, dan via Zwaanaarde, richting Klein Sinaai tot Liniedreef, dit is 400 meter voor de koebrug over de Moervaart, rechts. Deze excursie is een organisatie van het Overlegcomité van Vlaamse Mycologische Groeperingen. contactpersoon: B. Declercq
Zondag 5 mei	Weelde statie. Bereikbaar via de ring rond Turnhout, dan de N119 richting Baarle-Nassau (Baarle-Hertog) tot Weelde station. Op het kruispunt linksaf richting Merksplas. Ongeveer 100 meter verder op deze weg rechtsaf, is de ingang van het reservaat. contactpersoon: H. Hendrickx
Zaterdag 18 mei	Zeeuws Vlaanderen (Nederland) Bijeenkomst om 10 uur 45 aan de kerk van Sint Jansteen. Bereikbaar via de expresweg N49 (A11) tot even voorbij Sint Gillis-Waas, dan de N 403 richting Hulst Nederland. Deze excursie verloopt in samenwerking met de Nederlandse Mycologische Vereniging. contactpersoon: W. Kuijs
Zondag 2 juni	"Maria ter Heide" Brasschaat en "de Zeurt" Schoten Bijeenkomst achter de kerk van Maria ter Heide. Bereikbaar via N1 of bus 64. contactpersoon: G. Lejeune

Lentetentoonstelling & tentoonstelling 50-jaar A.M.K.

De 19de tentoonstelling van lentepaddestoelen gepaard gaand met een retrospectieve tentoonstelling over het 50jarig bestaan van de Antwerpse Mycologische Kring heeft plaats op zaterdag 11 en zondag 12 mei 1996. **In tegenstelling tot wat vroeger gemeld werd gaat deze tentoonstelling niet door in het stedelijk lyceum op de Paardenmarkt te Antwerpen maar in het Educatief centrum van het Provinciaal Domein "Rivierenhof", Turnhoutsebaan 246 te Deurne.**

Op zaterdag 11 mei kan materiaal voor de tentoonstelling vanaf 9 uur worden aangebracht. De beide tentoonstellingen zijn dan geopend tot 17 uur. Op zondag 12 mei zijn de tentoonstellingen geopend van 10 tot 17 uur.

We hopen veel leden te kunnen verwelkomen zowel met vondsten voor de tentoonstelling van lentepaddestoelen als om de sfeer van de "tijd van toen" op te snuiven en herinneringen op te halen. Er is parkeergelegenheid op de parking van het Rivierenhof, op het kaartje aangeduid met "P2".

Lidgeld 1996

Enkele leden betaalden hun bijdrage 1996 nog niet. Mogen wij hen dringend vragen de betaling zo vlug mogelijk te regelen door overschrijving van 500 BEF ten gunste van de bankrekening nr. 320-4183209-57 (vanuit het buitenland 550 BEF op postrekening nr. 000-1415744-29 of eurocheque) ten name van de Antwerpse Mycologische Kring te Antwerpen. Ten behoeve van degenen die nog niet betaalden is een overschrijvingsformulier bijgevoegd.

Frisgroen - gifgroen

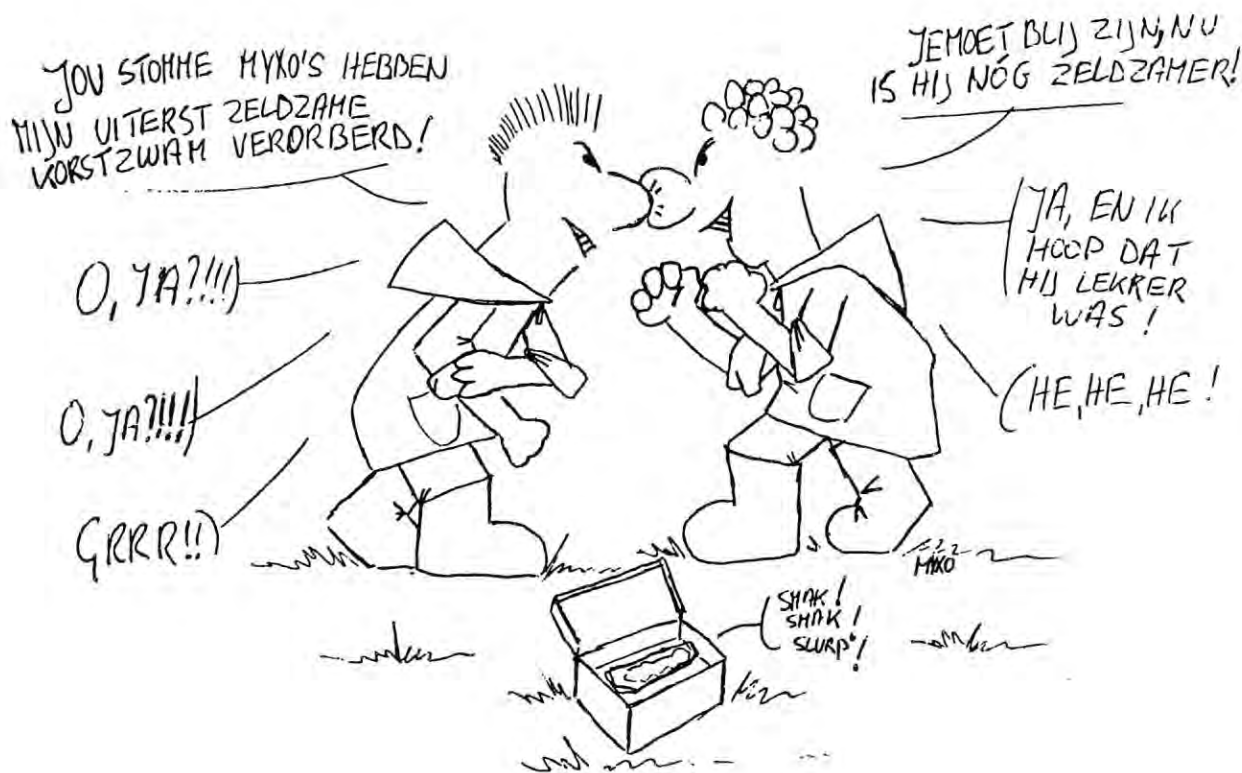
De tentoonstelling "Frisgroen-gifgroen", over giftige planten en paddestoelen, waaraan de A.M.K. meewerkt, heeft plaats van donderdag 9 mei tot zondag 2 juni 1996 in de Koningin Fabiola-zaal van het Provinciaalveiligheidsinstituut, Jezusstraat 28 te Antwerpen. Op werkdagen is de tentoonstelling geopend van 9 tot 17 uur, op zaterdagen, zon- en feestdagen van 10 tot 17 uur.

Luxemburgische Mykologische Frühjahrstagung 1996

Deze "Frühjahrstagung" wordt georganiseerd door de werkgroep Mycologie van de "Société des Naturalistes Luxembourgeois". Ze gaat door van dinsdag 14 tot zondag 19 mei 1996. Er wordt gelogeerd in het "Centre d'Accueil Clairefontaine", Prêtres de Sacré-Coeur, 81, rue du Cloître, 6700 Arlon. Inschrijven kan tot 31 maart e.k. bij Mevr. Marie-Josée Duprez, 25, route de Luxembourg, L-7330 Heisdorf. Een voorschot van 1.000 LUF dient gestort te worden op postrekening 19726-35 van de "Société des Naturalistes Luxembourgeois".

Oostvlaamse Mycologische Werkgroep, activiteitenprogramma

- 30.03.96 Zwijnaarde, Campus R.U.G. "Ardoyen", Fac. Toegepaste Wetenschappen (leiding: P. Van der Veken, 09/222.93.24). Bijeenkomst 9.30 u, Oudenaardse Steenweg bij Don Bosco.
- 04.05.96 Aalst, Osbroek (leiding: C. Verhelst, 053/77.97.81). Bijeenkomst 9.30 u, Aalst, N9 naar Asse - Parklaan, na 1 km rechtsaf. Blanckaertdreef.
- 25.05.96 Merelbeke-Munte, H. Geestgoed (leiding: R. Walley, 09/220.76.61). Bijeenkomst 9.30 u, kerk Schelderode.
- 08.06.96 Dagexcursie naar Fagne d'Ochamps (leiding: B. Declercq, 09/345.03.56). Bijeenkomst om 8 u te Melle bij Caritas (= E40 richting Brussel, afrit 16 Merelbeke).
- 29.06.96 Geraardsbergen, Moerbekebos (leiding: J Schoutteten, 055/42.20.01: opbelexcursie d.w.z. bij extreme droogte bellen om te weten of de excursie plaats heeft).

Antwerpse Mycologische Kring

De Antwerpse Mycologische Kring werd opgericht in 1946. In 1963 werd het een vereniging zonder winstgevend doel. Zij heeft als doel de mycologie te bevorderen. De Antwerpse Mycologische Kring organiseert hiertoe excursies, vergaderingen, voordrachten, determinatieavonden, werkweken, demonstratiedagen, tentoonstellingen. Er wordt driemaandelijks een tijdschrift uitgegeven, AMK Mededelingen. Op onregelmatige tijdstippen verschijnt Sterbeecia, een publikatie genoemd naar de Antwerpse priester, mycoloog, kruidkundige en architect, Franciscus Van Sterbeec (1630-1693).

In 1991 werden AMK Mededelingen en Sterbeecia bekroond met de Emiel Van Rompaeyprijs voor floristiek. Er wordt systematisch een gegevensbestand bijgehouden over de verspreiding van paddestoelen in ons land.

De Antwerpse Mycologische Kring onderhoudt ook contacten met andere mycologische verenigingen in binnen- en buitenland. De A.M.K. is lid van het Overlegcomité van Vlaamse Mycologische groeperingen.

De AMK bezit een bibliotheek, die ondergebracht is in het verenigingslokaal, Ommeganckstraat 26 te 2018 Antwerpen. Alle leden hebben het recht hieruit boeken te ontlenuen.

Het lidgeld bedraagt 500 fr. per jaar, buitenlandse leden betalen 550 fr. Betaling kan geschieden door overschrijving op bankrekening nr. 320-4183209-57 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w, te Antwerpen. Buitenlandse leden kunnen het lidgeld over maken op de postrekening nr. 000-1415744-29 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w., te Antwerpen of door een eurocheque ten voordele van de Antwerpse Mycologische Kring te sturen naar André Jacobs, Lode Zielenslaan 35 bus 7 te 2050 Antwerpen.

AMK publikaties en reagentia voor microscopie

Bij onze bibliothecaris, Jean Schavey, kan de "Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen" bekomen worden en ook oude nummers van Sterbeecia en een set met de meest gebruikte kleurstoffen en reagentia voor microscopie.

Bij Emile Vandeven kunnen oude nummers van AMK Mededelingen verkregen worden.

Raad van bestuur van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.

voorzitter: Dielen Frans, Schawijkstraat 29, 2520 Ranst, tel.: 03/353.16.21

ondervoorzitter (hoofdredacteur Sterbeecia): de Haan André, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

secretaris: Van de Put Karel, Herentalsebaan 149, 2100 Deurne, tel.: 03/366.37.26

schatbewaarder: Jacobs André, Lode Zielenslaan 35 bus 7, 2050 Antwerpen, tel.: 03/219.02.78

bibliothecaris: Schavey Jean, Basseliersstraat 54, 2100 Deurne, tel.: 03/322.54.52

andere bestuurders:

Lenaerts Luc, Fonteinstraat 8, 3560 Lummen, tel.: 013/52.34.99

Noten Leo, Oude Watertorenstraat 17, 3930 Hamont, tel.: 011/44.57.46 of 011/61.12.62

Vandeven Emile (ledenadministratie, secretariaat paddestoelenkartering), Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde, tel.: 02/267.74.18

Volders Jos (samenstellen excursieprogramma), Weverstraat 9, 2440 Geel. tel.: 014/54.91.44